

సమీక్ష

జ్ఞాతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

సంపాదకుడు: విద్యాన్ జుల్లుసు సీతారామశాస్త్రి.

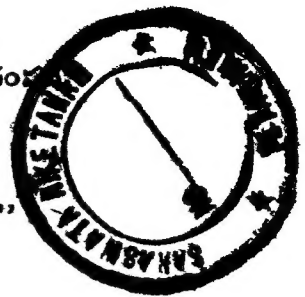
సంపుటము 4

రాజమహేంద్రవరము 16-12-1980

సంచిక 4

—* ఈ సంచికలో *—

- 1) తెలుగు ఎలిజీ స్వరూపము.
- 2) కోడి కూతలు కాలప్రమాణా లపుతాయా !
- 3) రమణీయ కావ్యము - 'మొల్ల రామాయణము'.
- 4) అధునిక నవలికకు శ్రీ కుటుంబరావు చేకూర్చిన సంఘము.
- 5) అద్దేపల్లివారి కవితాహాసము - ఋతువిలాసము.
- 6) కాథ - మధుర గాథ.
- 7) శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి - "కపోత కథ".
- 8) కవికర్ణరసాయనం - కవిజనరంజనం.
- 9) ఆంధ్రప్రదేశ్ మంత్రివర్గ విస్తరణ.
- 10) రాజమహేంద్రవరములో జరిగిన జ్యోతిశ్శాస్త్ర సభవ్యాసముల సమీక్ష.
- 11) గౌడీయ వైష్ణవమతం - దర్శనం.

1-1 81 సంచికలో గాథాసప్తకతి - ఋతువర్ణనలు, పానుగంటివారి రాధాకృష్ణ-భక్తిరసం, కాళిదాసుని నాకల్పనలు, దాశరథిపునర్నవం, ఉపనిషత్తులు - భక్తి మొదలగునవి ఉంటాయి.

—* 1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును *—

చరిత్ర

సంవత్సరమునకు రూ. 12-00.

విడిచెత్తి 60

అర్థ సంవత్సరమునకు రూ. 6-50.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V T J College, Rajahmundry

సంపుటము 4

రాజమహేంద్రవరము 16-12-1980

సంచిక 4

తెలుగు ఎలిజీ స్వరూపము

- శ్రీ సాంబయ్య పరిమి, ఎం ఏ

ఎలిజీ - విషాదాన్ని వ్యక్తపరిచే ఆధునిక సాహితీప్రక్రియ ఇది భారతీయ సంప్రదాయబద్ధం గాదు గ్రీకులనుండి ఆంగ్లేయుల ద్వారా తెలుగులోకి వచ్చింది తెలుగులో ఈ ప్రక్రియపై జరిగిన పరిశోధన స్వల్పము. Dr C నారాయణ రెడ్డి ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యమున స్థానీ పులకన్యాయంగా, శ్రీ ప్రణతుల రామచంద్రయ్య సాహితీసమితి వ్యాసానలిలో స్థూలంగా, పరామర్శించారు 1979 అక్టోబరు 5-7వ తేదీలలో ఆంధ్రాయూనివర్సిటీ, వార్తలలో జరిగిన ద్వితీయ ఆంధ్ర ప్రదేశ్, ఓరియంటల్ మహాసభలలో శ్రీ వాడపల్లి లక్ష్మీనారాయణాచార్యులు (విజయనగరం) ప్రసంగించిన 'వోలి తెలుగు ఎలిజీలు' అనే వ్యాసం కేవలం డా. నారాయణ రెడ్డి, శ్రీ ప్రణతుల వాదాలను పరాస్తం చేసేదిగా ఉంది ఈ మధ్య సమాలోచన 8 వ సంచిక 7 వ పంపుటలో శ్రీ యస్వీ నరసాచార్యులు 'శ్రీకృష్ణ నిర్యాణము - ఒక ఎలిజీ' అనే వ్యాసాన్ని వ్రాశారు ఇది సమగ్రమైంది కాదు వీరు శ్రీ ప్రణతుల రామచంద్రయ్య వ్రాసిన వ్యాసాన్ని చూడక పోవటంచేత ఆ విధంగా వ్రాశారని భావించవచ్చు.

ఎలిజీ - పుట్టుతూర్వోత్తరాలను Encyclopaedia of Britannica, History of English literature History of American literature The introduction to the study of the literature మొదలైన గ్రంథాలను పరిశీలించి గ్రహించవచ్చు. గ్రీకు సాహిత్యంలో ఆవతరించిన 'ఎలిజీ' అదే పేరుతో ఆంగ్ల సాహిత్యంలోను ఆమెరికన్ సాహిత్యంలోను వ్యవహృతం అవుతుండగా, తెలుగులో 'ఎలిజీ' కి సమావార్యక మైన పదం లేదు అని బాధపడటం వ్యర్థం అయినప్పటికీ 'ఎలిజీ' ని తెలుగులో 'స్మృతి కవిత' అని విమర్శకులు భావిస్తున్నారు.

Elegy : A mournful poem, A sustained and formal 'Poem' setting forth the Poet's meditations upon death or upon grave, theme, occasioned often by the death of a particular Person, or in the alternative, it may be a generalised observation or the expression of a solemn mood such as Auden's 'In memory of W B Yeats' or Gray's 'Elegy written in a country churchyard' In greek and

Roman literature the term was applied to any poem using the elegiac couplet often on such subjects as love, and war, as well as death. A specific subtype is the Pastoral elegy in which the poet and his subjects are spoken of as shepherds or goatherds, and the setting is the classical pastoral world - అని ఎలిజీని 'A Dictionary of literary terms' వివరిస్తున్నది.

ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో వెలసిన నూత్న ప్రక్రియలన్నీ ప్రాచీన సాహిత్యంలో ఉన్నాయని తృప్తిపడటం తప్పు కాదు గాని, అనవసరం.

'పురాణ మిత్యేన న సాధు సర్వం న చాపి కావ్యం నవ మి త్యవద్యం' అని కాలిదా సన్నా మన విమర్శకులు ఆధునిక కవితావిలసిత ప్రక్రియలన్నీ పూర్వ కవిత్వంలో ఉన్నాయని భావిస్తున్నారు భావకవిత్వ - పోకడలు, అభ్యుదయ కవిత్వ - ఆవిర్భావం, విప్లవకవిత్వ విచారం పూర్వ కవిత్వాంబంబంగా విమర్శిస్తున్నారు.

ఎలిజీకి 'స్మృతి కవిత' అని తెలుగులో అనువాదంచేసినా 'ఎలిజీ' అన్న పదాని

కున్న ప్రచారం 'స్మృతి కవిత' అన్న సమాసానికి లేదు ఎలిజీని శ్రీ వాడపల్లి లక్ష్మీనారాయణాచార్యులు 'ఒక ప్రాణి మరణంపట్ల ఉద్విగ్నమైన కవి తన మృద మాంతరంలో పరాకాష్ఠ నందిన బాధా వీరతన తన రచనలో ఇమిడ్చి చూపిస్తే అది స్మృతిగీతం (Elegy) అవుతుంది' అని నిర్వచించారు. కాని తెలుగులో ఉన్న ఎలిజీని నిశితంగా పరిశీలించి ఇది 1) కరుణమయ కవిత 2) స్మృతికవిత 3) నిమగ్న నాత్మక ఎలిజీ అని విభజించ రచ్చు తెలుగులో ఉన్న ఎలిజీ స్వరూ పాన్ని పరిశీలించటం ప్రస్తుతాద్దేశం

ఆనందం కలగడం, భయం పుట్టటం విచారం పొందడం అనేవి మానవసహజ గుణాలు. అంతేకాదు సమస్తజీవీనైజ ధర్మాలు సమస్త జాంతర ధీవరిధి నధిగ మించి అనంతకాల వీధుల్లో మానవ ప్రజ్ఞ, ఎలకలుదున్న ఎగరేసిన విహంగం లాగా విహరిస్తూ వుండటంచేత, మన నులో కల్గిన ప్రతి అలజడివి, అలవోగగ, హృదయాంజకంగ వ్యక్తం చేసుకోగల్గు తున్నాడు మానవుడు ఉపరి కవి

మానవుడు తన మృదయస్పందనను వ్యక్తంచేసుకునే ప్రక్రియ కవిత్యం. శృంగార కరుణానందభీత్యాని రసస్ఫూర్తక మృదయ స్పందనాజనిత కవితకన్నా ఆప్తబంధువుల ప్రియమిత్రుల వియోగం వల్ల కల్గిన కవిత, వేదనాభరితమై, ఆవేశ పూరితమై మృదయసాగరకల్లోల తరంగాంతరంగ ఘోషావద్యకమై ఉప్పొంగి, శోకమయ సీమంటియై కళ్ళకు కనబడు తుంది ఇటువంటి కవితకు ఆత్మాశ్రయత ప్రాణవద మైంది ఆత్మాశ్రయత్వము భావకవిత్వానికి ప్రధానలక్షణము ఈ కరుణమయ కవిత (Elegy) భావకవి త్యంలో భాగ మని నిమగ్నమల భావన

'మంగళాదీని మంగళ మధ్యాని మం గాంతాని కావ్యాని' అన్న సంప్రదా మానికి బద్ధులై తెలుగుకవులుకూడాకావ్య

రచన కావించడంతో విషాదమయ రచ నకు మన సాహిత్యంలో ప్రధానస్థానం లేకండా పోయింది

కవులకావ్యాలు మంగళ ప్రదాతే అయినా జీవితంలో విషాదం కల్గితే మానదు విషాద వేదన మనిషి. మనసును కలచివేస్తుంది తనలే కవి, ఆ పైనివిపాది యైన వానికి ఆ ఆవేదన కవితారూపంలో వెల్లడటం సహజం ఈవిధంగా కవిజీవిత విషాదపు పుటలనుండి ఆకరించిన ఆవేద నాజనిత, ఆవేశభరిత భావ పరంపరే 'కరుణమయ కవిత' పూర్వకవి జీవితపు పుటలనుండి లభించిన ఇట్టి కవితలు వేళ్ళపై లెక్కపెట్టగలిగినవే కాని ఎన్నోమి లేవు

శ్రీ వాడపల్లి లక్ష్మీనారాయణా చార్యుల 'తొలి తెలుగు ఎలిజీలు' అన్న వ్యాసం ఆధారంగా - మనకు 12వ శతాబ్దంలో లెక్కన హరిహరనాథ సాయు జ్యం పొందినపుడు ఒక తెలుగుకవిరాసిన 'నందిని బుత్తెంచె సాచ్చి చనియె' అనే సీసపద్యం మొదటి స్మృతిగీతం ఖడ్గ లెక్కన మరణంతో ఉద్విగ్నమైన ఒక చాటుకవి 'చిక్కర మన్మసిద్ధి సాక్షి గన్' అనే స్మృతిపద్యంలో తన ఆవేద నను ముప్పవ్వంచేశాడు రాయని భాస్క రుడు అస్తమించగా ఓ కవి వ్రాసిన 'సహజ కళంకమూర్తలు. అస్తమించ గన్' అన్న పద్యమూ, సుప్రసిద్ధాంగ ఎలిజీగ చేయబడిన 'Rugby cha pel' లోని కొన్ని స్తంభాలు, సెహూ పై లెలక వ్రాసిన కొన్ని పాదాలు ఒక్కలా వున్నాయి - అన్న విషయాలు తెలుస్తున్నాయి ఈ వ్యాసం రాక పూర్వం -

'కాళికా విశ్వకుఁ గలిసె వీరారెడ్డి
రత్నాంబరంబు లేరాయ డిచ్చుఁ
గైలాగిరిబండ మైలారు విభుఁ డేగి
దిన విచ్చ మేరాజ తీర్చుగలఁడు

రంభఁ గూడఁ డెలుంగురాయ

రామకృతుడు

కస్తూరి శేరాజా ప్రస్తుతింతు
స్వర్గస్థుడయ్యె విస్సనమంత్రి మణిపేమ
పాత్రాన్న మెవ్వని కంక్తిఁ గలదు
భాస్కరుడు మున్నె దేవునిపాలి కరిగె
గలియుగంబున నిఁకనుండ గవ్వ మనుచు
దివిజ కవితరు గుండియో దిగ్గు రనఁగ
నరుగుచున్నాడు శ్రీనాథుఁ డమరపురికి'

అన్న శ్రీనాథుని చిట్టచివరి పద్యంపై 'విస్తృత పరిధిలో ఎలిజీ అవుతుంది కాని ఆధునికదృష్ట్యా కాదు' అని శ్రీప్రణతుల వారి సిద్ధాంతం ఉంది కాని విలియం హెన్రీ హాడ్స్క్ An troduction to the study of literature లో - 'It has grown into a memorial or encomiastic poem, containing the poet's tribute to some great man (not necessarily relative or personal friend), and often study of his life, and character, with reminiscences and thoughts suggested by them' - (Page 100) అని ఎలిజీ స్వరూపాన్ని వివరించారు. ఈ ఆధునిక నిమగ్నన ఆధారంగా - శ్రీనాథుడు ఆత్మీయుల ఎడబాటుకు ఎంతగా ఆరితపించాడో నిరూపించే ముంతేలి కంకణంవంటి, పై పద్యంకూడ ఎలిజీయే వాళ్ళ ఉనికి లేక తన ఊపిరి నిల్వ దని, వాళ్ళ ముగడలేక తన ప్రాణం మనలే దని, ఆవేద-పడ్డి బ్రతక లేక 'కలియుగంబున నిఁకనుండ కవ్వ మనుచు అరుగుచున్నాడు శ్రీనాథు డమరి పురికి' అని ప్రాణాన్ని వదిలేడు. ఇది ఆత్మాశ్రయ వేదన అటువంటి ఈపద్యం గురించి 'విస్తృతపరిధిలో ఎలిజీ అవుతుంది కాని ఆధునిక దృష్ట్యా కాదు' అన్న వాక్యం పునఃపరిశీలనయోగ్య మని పిస్తున్నది

అల్లసాని పెద్దనకు శ్రీకృష్ణ దేవరాయల మరణంపట్ల కల్గిన ఆవేదన -

‘ఎదురైనచో తన మదకరింద్రము నిల్చి
కేలూరత యొసగి యెక్కించుకొనియె
మనుచరిత్రంబందుకొనువేళఁ బురమేఁగఁ
బల్లకి తనకేల పట్టి యెత్తె
బిరుదైన గండపెండెరమానవను నీవె
తగుదని నాదుపాదమున దొడిగెఁ
గోకట గ్రామాద్య నేకాగ్రహరము
లడిగిన నీమలయుంచు నిచ్చె

సాంధ్రకవిత్వా విశామమా యల్లసాని
పెద్దన కవీంద్ర యని నన్నుఁ బిలుచునట్టి
కృష్ణరాయలతో దివి కేఁగి లేక
వసుధ బ్రతికితి జీవచ్ఛకంబ నగుచు’

అనే పద్యరూపం తాళింది ఈ
పద్యాన్ని చెప్పటానికి పెద్దాచి తను
కోరినట్లు ‘నిరుపహతి స్థలము’ గాని
రమణీప్రియదూతిక తెచ్చి యిచ్చు కప్పు
రపు విడచుగాని, ‘ఆత్మ కింపైన భోజ
నము’ గాని ‘ఊయల మంచము’ గాని,
ఒప్పు తప్ప రయు రజజ్జాలు గాని ఊహ
తెలియంగల లేక పారకోత్తములు’ గాని
లేరు కాని వీనికి మించిన హృదయ వేదన
ఉంది ఆ వేదననుండి జలించేద ఈ
కవిత. ఇదే కరుణామయ కవిత.

ఆంగ్లంలో ఉన్న ఎలిజీని ‘స్మృతి
కవిత’ అని అంటున్నారు. ఆంగ్ల భాష
సాహిత్య సంపర్కంలో, వ్యక్తిమరణం
పట్ల సంతాప నూచకంగా వెల్వడిన
విషాదకవితల్ని ‘స్మృతికవిత’ అని, ఆంగ్ల
భాషాసాహిత్య సంపర్కం లేకుండానే,
ప్రాచీనాంధ్ర సాహిత్యంలో స్వాభావి
కంగా వెలసిన, ఆత్మ శ్రయ,
విషాద నూచక కవితలను ‘కరుణామయ
కవిత’ అని వేరు చేస్తున్నాను (కాళిదాసు
కుమారసంభవమునగల రతి విలాపము,
శ్రీనాథుని కాళిఖండంలో, అగస్త్య కాళి
విరహం, పోతన భాగవతంలోని కృష్ణ
నిర్యాణ ఘట్టం మొదలైన వాటిని కరుణ
మయ కవితలుగాకాని, స్మృతికవితలుగా

కాని తీసుకోరాదు వీటిల్లో ఆత్మశ్ర
యవ్యం వ్యంగ్యం)

గ్రీకుసాహిత్య ప్రక్రియ అయిన ఈ
‘ఎలిజీ’ 16వ శతాబ్దంలో ఆంగ్లంలోను,
19 శతాబ్ది పూర్వార్థంలో ఆమెరికా
లోను 19 వ శతాబ్ది ఉత్తరార్థంలో
తెలుగులోను ఆవిర్భవించింది. ఎలిజా
యిక్ ఛందంలో వ్రాసిన కవితనే గ్రీకు
భాషలో ఎలిజీ అనేవారు క్రి పూ 15వ
శతాబ్దిలో Propertius sextus’
అనే రోమన్ కవి వ్రాసిన ఎలిజీలోగల -

— U U— U U—
‘Non faciet Capiti
UU — U U -
duracoro nameo
— — — U U—
E xactus tenli
— U U — U U—
Pumice Versus cat
— U U — — —
quove ped (e) in gressi
— U U— U U —
qwanve bibistis a qwan

— — — — —
In vestrum quaeso
— UU — — U U—
me sinite (e) ire nemus’
Encyclopedia of Britanica
8 vol 267 page

ఈ ఛందస్సునే (Metre) ఎలిజా
యిక్ మిటర్ అంటారు ఈకాలంలో
వీళ్ళకు ఛందో నిర్దేశ కవిత్వమే కాని
వస్తునిర్దేశకవిత్వం లేదు.

కాలక్రమంలో ఆంగ్ల సాహిత్యంలో
పై ఛందోనియమాన్ని పాటించని, శేవ
లం మనోవేదనను నూచించే కవితల్ని
ఎలిజీ అన్నారు

‘From the 16 th century in
England the word Elegy has
been used to mean a poem or
song in lamentation of death’
అని ఎన్ సైక్లోపీడియా ఆఫ్ బ్రిటానికా
నిర్వచించింది

దేశ నాయకుల మహాపురుషుల, ఆప్త
మిత్రుల మరణంపట్ల కల్గిన ఆనందనాశ్యక్తి
కరుణసాధనంగా ఉన్న ఎలిజీ, మరికొంత
కాలానికి Pastoral Elegy గా
పరిణామం చెందింది

‘A poem expressing grief at
the loss of friend or important
person employing conventio-
nal Pastoral elegy, and written
in a dignified and serious lan-
guage (A Dictionary of Lite-
rary terms) Page 151

అని Pastoral elegy కి వివరణ
ఆంగ్ల సాహిత్యంలో గల ప్రముఖ
కవుల ఎలిజీలను పరిశీలిస్తే, ఎలిజీ ఒక
వ్యక్తి మరణంపట్ల గాఢసంతాపనూచక
కవిత అని తెలుస్తుంది అంతేకాదు,
కవికి మరణించిన వ్యక్తికి సన్నిహిత
సంబంధం ఉండాలని, కవి, మరణించిన
వ్యక్తి ఒకే కాలానికి చెందినవారై
ఉండాలని తెలుస్తుంది ఉదాహర
ణకు ఎప్పుడో మరణించిన శ్రీనాథుని
గురించి ఇవ్వాలనేను విలపిస్తూరాసిన
ఎలిజీ అనరాదు ఎందుకంటే అందులో
శ్రీనాథునిపై నాకు అభిమానంలే దని
కాదు ఆవిధంగా రాసినకవితలోని భాషా
వేశంలో నిజం పాలుకన్న ఉహాభాగం
అధికం

‘Its basis is manifestly, there-
fore, absolute sincerity of emo-
tion and expression, since the
slightest hint of simulation or
artifice ’ (Page 100)

An introduction to the study of Literature లో హాడ్సన్ వివరించినట్లు ఎలిజీ కవిత్వ నిజమైన అనుభూతి అంటే ఆవేదననుండి జన్మించిందే కాని, అలోచననుండి పుట్టిందికాదు వాస్తవ ప్రణాళిక సమీపవర్తియేకాని, ఉత్పేక్షా లనితం కాదు హాడ్సన్ ఇంకా -

‘More over under the powerful influences of a bookish age, the elegy in modern literature as often been used as a vehicle for literary criticism’

అనికూడా వివరించారు ఆధునిక ఎలిజీ, సాహిత్య విమర్శకు కూడ సాధారణంగా వాడుకోవచ్చు అని పై వాక్యాలల్ల తెలుస్తున్నది సాహిత్యవిమర్శకు సాధనంగా ఉన్న ఎలిజీ కవిత్వం ‘విమర్శ నాత్మక ఎలిజీ’ అనవచ్చు ఈ విమర్శ నాత్మక ఎలిజీకి ముచ్చతునక కందుకూరి శ్రీనివాసాచార్య పంతులుగారు వ్రాసిన ‘సర్వతీ సారథి విలాపము’ ఇందులో కవి నాటి సాహిత్యస్థితికి సరస్వతి విలపిస్తున్నట్లు విమర్శించారు ఇది ఆంధ్ర సాహిత్యంలోగల సమగ్రవిమర్శనాత్మక ఎలిజీ

పూర్వకపులు తమ తమ కావ్యరంగాల్లో చేసిన క్షకవినిందాత్మక పద్యాలు కూడ ఈకోవకు చెందినవేకాని, అందులో కవులకు క్షకపులపైగల నిరసన భావం నిమిస్తుందే తప్ప ఆ నాటిసాహిత్యస్థితికి వారి ఆవేదన వ్యక్తం కావటం లేదు

ప్రస్తుతం నేటి విమర్శకులు కవులు హాడ్సన్ వాక్యాలను ప్రమాణంగా తీసుకొని, ‘విమర్శ నాత్మక ఎలిజీ’ అనడం అనుమనగడను కల్పిస్తే బాగుంటుంది

కోడికూతలు కాలప్రమాణ అవుతాయా ?

- శ్రీ ననుమాన స్వామి, ఎం. ఏ.

కాలాన్ని తెలిపేయంత్రాలున్న ఈ కోజ్జల్లో గంటల్లో పనిగాని, జాములను తెక్కించే దెవరు? జాముకోళ్ళను అనుసరించే దెవరు? కాని పూర్వకాలంలో మన వాళ్ళు కోడికూత లాధారంగా కాలాన్ని గణించారన్నది నిర్వివాదాంశం పల్లెయి అట నేటికీ కోడి కూతలే కాలప్రమాణ మన్న ఆతిశయోక్తికాదు

సామాన్య ప్రకృతి వర్ణనలు స్వభావోక్తి రమణీయాలు కావ్యాలందున్న ప్రకృతి వర్ణనల్లో వేవవజామున కూస్తున్న కోళ్ళ వర్ణనలు ఎంతోరమ్యంగా ఉండి, ప్రకృప్తమైన రచనల్లో కూడి శోభాయమానాలైనాయి ఈవర్ణనలు ఈనాటిని కావు. కవితావితరణమే ప్రకృతివర్ణనల్లో ప్రారంభమైందని చెప్పచ్చు ఈ వర్ణనలు ప్రాయశఃకంగా ఆదృతావహమైన దృష్టితో, జీవితావసరములకు కాలగతికి ఉండే సంబంధాన్ని పురస్కరించుకొని మాత్రమే చేయబడినాయి

సర్వసాధారణంగా కోళ్ళు జాముకోసారి కూస్తాయి కోడి కూతలోనివర్ణన ‘కోక్కోకోకో’ అని ప్రాప్యదీర్ఘపుట రూపాలైన స్వరాలు మూడును మూడు పురుషాల్లను నూచిస్తున్నాయి ‘కో’ అంటే మేలుకో అని నిర్వచించిన కవులన్నారు ఉన్నవ లక్ష్మీనారాయణగారు తెల్లవారు జామున కోడి భూపాలరా గంతో తాళంకూడా ‘కోక్కోకోకో’ అని పడుతుందని వివరించారు ఏమయితే నేం ఆ మ్రోసే మ్రోతలు మేలుకొలుపు పాట అని అంగీకరించవల్సిందే ఎందుకంటే ఆకూతలు ఉపన్యాక్తమునకు సంబంధించినవి మన పూర్వులు కోడి

కూత లాధారంగానే ఎల్లదిక్కులకీ వెళ్ళి తమ పనులను నిర్వర్తించేవారు మునులు సైతం కోడికూతలయొక్క ఎటుకే ఆధారంగా తమ జపకపాల నారంభించేవారు. నేటికీకూడా కోడికూతల ఆవశ్యకత తక్కువలేదు తొలికోడి కూసింది తెలతెల బారించి ఇంటియిల్లాలు ఇంటి పనులలోనికి యజమానులు పొలం పనుల్లోకి, దూతిపోతారు తొలికోజ్జల్లో కలికే మోజున్న అలుమగలకు ప్రణయకోపం చల్లారేందుకు తొలికోడికూతే ఆఖరి హెచ్చరిక. సహజసిద్ధమైన ప్రకృతియొక్క పరిజ్ఞానం కోడి కుండబట్టే ఆ కోడి కూతల్నే కాలమానంగా పరిగణిస్తాం

శివకవులు, ప్రబంధకవులు ప్రకృతిలో దీన్ని మేటిగాను, స్వభావోక్తిరమ్యంగాను, చిత్రించారు ఈకవులు ఈదృశ్యా లను యథాతథంగా వర్ణించిన పట్టు లరుదుగా నున్నా వారు కల్పనాకల్పిస్తూ జోడించి కృత్రిమంగా ప్రవేశ పెట్టిన ఘట్టాలధికంగా నున్నాయి కవులు కొందరు కోడికూతలను వర్ణిస్తూ కూసిన విధానాన్ని, వైశిష్ట్యాన్ని మాత్రమే వేర్కొన్నారు కాని పాల్కురికి సోమన్న ‘పండితారాధ్య చరిత్ర’లో వేవవజామున కూస్తున్నకోడిని ప్రత్యక్షంగా వర్ణించిన విధానం ఎటువంటి చూడండి

‘తొలికోడి గనువిచ్చి నిలచి మై మంచి జలజల టెక్కల సడలించి నీల్లి గ్రుక్కన గలార్చి కంఠంబు విచ్చి ముక్కన నీకెలు చక్కొల్చి కడుపు నిక్కించి మెడనాచి నిక్కి మిన్నుచి కోక్కోకో కట్టు కూయక మన్న’

ప్రభాతసమయం సమీపిస్తున్న దని మేలుకొలుపేందుకు కోడివలే పాటుకు కండ్లకు కట్టేలా రమణీయంగా వర్ణించాడు ఇంతటి స్వాభావిక చిత్రణం మన ప్రాచీన కావ్యల్లోనేకాదు ప్రబంధాల్లో కూడా అరుదు

‘మనుచరిత్ర లో మృగముని దాడికి, చంద్రునిబారికి తట్టుకోలేక తాపం పొచ్చి కరూణి మూర్ఛిల్లింది నెచ్చెలులు ఉపచరాలు చేసి తేర్చారు అంతలో తెల్లవారుజాళే కావచ్చిం దట నూర్యోదయ సూచన చేసేందుకు కాబోలు

‘సకలాకాగతి నర్మకోప విరతి
శ్రోత క్రియారంభణా
తృక వర్గత్రయికిన్ మదుచ్చరిత శ
బ్రజానమే మూల మిం
తన బోలన్ వినుడంచు బల్లుగతి కెం
తం గొండపై పల్లెం
గృకవాకు ల్యారనన్ గృహోపరి ద్రిభం
గన్ భుగ్గుకంఠధ్వనిన్’ (3-55)

ఈ ప్రాంతలో తెలతెలవారుతోంది లేవండిక లేవండో అని మాత్రమేకాదు ఇందులో కోడికూత ఘనతను హేయంగా అది ప్రకాశబోధకము, త్రిముని సంభావ్యమని నూచిస్తుంది ఈ వర్ణనలో కోళ్ళు ఉన్నతస్థలాలను ఎక్కి త్రివర్గావశ్యకతని తెలియజేసే విధానం - ఏదని పదమంది అలకించాల్సిన అంశాన్ని చెప్పేవాడు ఎత్తున్న స్థలాన్నండి చెప్పినట్లయితే చూస్తన్న, వినుచున్న వాళ్ళకు వీలన్నట్లుగా నుంది. ఇది కవి భావనా శక్తిని ప్రస్తుతించే కేస్తుంది

‘శృంగార కాకుంతలం’లో శకుంతల దుష్కంతుని వియోగం ఓర్వలేకపోతుంది. తెల్లవారితే నే నెరరికే నెలకను నావిభుడుంటాడు కాని భావజానిచేత ఈలోగా చావకుండా కాపాడండిని చెలుల్ని వేసు తు దామె చెలలామెను రాత్రంతా ఉపలలిస్తుండగా .

‘తోయజ పుష్పబాంధవుడు
తూయపుకొండకు రాదలంచె భూ
నానుకుడు నృకుంతల మ
నం బలన్ జనుడంచు దుమ్మెద
ల్రోయకుడీ కుకంబులు నె
లుగులు నేయకుడీ పికంబులు
గూనుకుడీ ప్రమాద మని
కుకలు వేసిన భంగి గొక్కగో
కోయి బిట్టుమోసె దోలు
కోడివికంబుటికవాటికన్’ (3-199)

‘ఎప్పుడోకో యానికి చను, నెప్పుడోకో తెల్లవారి హృదయేను మొగం, నెప్పుడోకో చూచుట’ అనే ఆత్రమున్న నాయికకు తెల్లవారబోతూం దనే కోడి కూత ఊరటను కలిగిస్తుంది. కవి ఈ వర్ణనలోని కోడికూతను రాజా వస్తున్నాడనే హెచ్చరిక వోలె మాత్రమే వర్ణించాడు

‘మనుచరిత్ర’లో వియోగబాధను అనుభవిస్తున్న గిరిఃకు మంజువాణి రాజానుండి తెచ్చిన ఉంగరా నిస్తుంది అప్పుడది చంద్రాస్తమయ సమయం ఇక తెల్లారబోతుందని తొలిమారు తెల్పుటకు సంగంభించి

‘ఒకనాడింద్రుని కుంత వేపు మడి
యొక్తిన్ విడంబించి కా
నొక కాలం బెట్టిగింపవచ్చి ముని కా
పోద్యుత్తి పాలయ్యే మా
మక శబ్దంబిది యల్పమే త్రిముని సం
భావ్య త్రికాలివిహో
ధకమన్ రీతిద్రిభంగిగా మొరనె కెం
తం దామ్రుమాడొఘునులో’ (4-126)

ప్రకృతినిద్రమైన సహజకాల పరిజ్ఞానం కోళ్ళకు ఉండనే ఘత తెలిసి ఇంద్రునంతటివాడు కోడివలే కూసి కాపంపాందాడని, అల్ప మయిందేమీ కాదని కోడి కూతయొక్క గొప్పతనాన్ని కవి రమణీయంగా వర్ణించాడు

ద్వర్ధి కావ్యం ‘హరిశ్చంద్రనలోపాఖ్యానం’లో నూర్వాస్తమ సమయం, నిశీ

ధిని వర్ణించి వేదవజ్రమునకూస్తున్న కోడి కూతలను వర్ణిస్తూ
‘తెరణిం దత్తముయ త్రుతీక్షణ విని
ద్ర ప్రాణి మెప్పించి త
ద్వరలభాయణ వీప్తి హరిగొని త
త్రైలోక్య రక్షత్రయా
పరిణామ త్రిగుణత్య వైభవము దో
పన సార గీర్తించు కై
ఖరి మోసెన్ జరణాయుధంబులు త్రిశే
భాభుగ్గు కంఠార్పటిన్’ (4-25)

అని వ్రాశాడు త్రిముని సంభావ్యత్వాన్ని ప్రకాశబోధకాన్ని తెలియచేసేందుకే కోళ్ళుకూస్తున్నా యని వివరించాడు. ఇది కేవలం వేళకోసంవేచి యున్నట్టి వారికి సమయం నూచిస్తున్నట్లుంది

కవుల కావ్యల్లో కోళ్ళు వేదవజ్రమున కూసే విధానం, వాని ఆవశ్యకత వివరించారు ప్రకాశజ్ఞాన మున్న యీ జాతి శబ్ద ఆధారమే సరియైన కాలాన్ని తెలుసుకోడానికి తోడ్పడుతుంది. అయితే నింగిలోనున్న వేగుయొక్క కూడా ఆధారం కాదా అన్నప్పుడు కొంతవరకాధార మని చెప్పొచ్చు భూపరిధ్రుమణంలో చుక్కల తావులు మారుతాయి-గుర్తించేందుకు వీలు కాదు. మరియూ అన్ని ఋతువులందు చుక్కలు కనిపించవు ఈ కారణమున కాలాన్ని తెలుసుకొనేందుకు కృకవాకువులే సరియైన ఆధారాలు

‘చేరులారంగ నిన్ను వూజించుకొరకు
కోడి కూయంగనే మేలుకొంటి నేను’

అని భక్తుడుగానం చేస్తున్న ఈ పద్య పాదంలో దైవపూజార్థం మేలుకొనేందుకు కోళ్ళతోడ్పాటు ఎంతో ఉంటుందని తెలుస్తుంది అంతటి ప్రామాఖ్యాన్ని తెలిసే ప్రసిద్ధకవులు తమ కావ్యాలలో కోడికూతలను ప్రత్యేకత నొసంగినట్లుగా కోళ్ళప్రశస్తి మనకు కనిపిస్తుంది.

రమణీయ కావ్యము - 'మొల్ల రామాయణము'

- భాషాప్రవీణ శ్రీమతి సోపాటి అరుణకుమారి, ఎం. ఏ.

'దేశుడు తళుకు లీను ఈ ముత్తైపు సరాలు ధరించి కలికిమాపుల కడగంటి ప్రసారాలతో కళామయుల సుతిమెత్తని యెడలలో మాణిక్య దీపములు నిలిపి వెలుగులు పండించిన కారదాదేవీ విమల దరి హాస రేఖయే మొల్లరామాయణము' అన్న ఊటుకూరి వారిమాట ఆక్షరాల సత్యము.

ఈమె రామాయణమును ఆరు కాండముల పద్యకావ్యముగ రచించి శ్రీరామ చంద్రునికి అంకితము చేసినది ఇది మొల్ల రామాయణపుని ప్రసిద్ధి కెక్కినది మొల్ల వమ్మర-కులజ యని చిరకాలమునుండి ప్రతితి ఈమె భర్త పేరుగాని, ఇంటి పేరుగాని తెలియదు ఈమె తన తండ్రి పద్యకృతిపరుడు, గురంగ జంగమార్చన పరుడు వైన ఆక్షరూరి కేసన అరియు, తనకు శ్రీమద్భాగవతమైన గొప్పవల్పు శ్రీకంఠ మల్లేశ్వరుని ప్రసాదమున కవితా సంపదంబించిన దరియు తన రామాయణములో చెప్పకొనింది.

'మొల్ల జగ్గపలముకుగురించి అనేక - అభిప్రాయములు కలవు మనకేల ఈ గోత్ర కావ్యరసమునుగ్రోలి కొందరి మెదిజయనగ రాధీశ్వరుడైన కృష్ణదేవరాయల కాలమునాటి దనియు, ఈమె తన గ్రంథములో 15 వ శతాబ్దములో నుండిన శ్రీనాథుని మాత్రమే పేర్కొని అనంతరపుల నెవ్వరినీ పేర్కొనక పోవుటచేత నాశతాబ్దిక సన్నిహిత యని మరికొందరి అభిప్రాయము

వాల్మీకి రచితమగు శ్రీమద్రామాయణము సర్వాలంకార సంకోభిత మగు పద కావ్యము ఇది సర్వరసములకు నిల

యము రామకథలో వైవిధ్యము (unity of plot) కలదు అందుచే పరిత ఆసక్తితో తదున్ముఖు డగును ఇట్టి గుణముచే సామాన్యులకు, కావ్య నిర్యాణోత్సుకులకు కవులకు రామాయణము ప్రాణప్రదమైనది ప్రధానముగ ఆందలి ఆదర్శ దాంపత్య భావము సుగ్ధులకు శిరోధార్యమై ఉపాస్యమైనది గదా!

తెలుగు సాహిత్యముపై రామాయణ ప్రభావ మతీవల మనియే చెప్పవచ్చు. అనేక మతములకు అనేక గ్రంథములు వచ్చినవి రామాయణ కథారచనము మాత్రమీ సూత్రమున కపవాదముగనే మత ప్రసక్తియు లేక నన్నయ నాటి నుండి నేటివఱకు జరుగుచునే యున్నది. ముఖ్యముగ రామకథ జన్మసాఫల్య కారి అనునమ్మిక వలన గ్రంథసంఖ్య విస్తృత మగుట కవకాశము కలిగినది.

తెలుగున సాహిత్యప్రక్రియ లెన్ని కలవో అన్నిటను రామాయణ కథారచనము జరగినది. విపుల కావ్యములుగ, సంక్షేప కావ్యములుగ, అచ్చ తెలుగు కావ్యములుగ, ద్విపద క్లేష కావ్యములుగ, దండకములుగ, యక్షగానములుగ, గేయములుగ, పాటలుగ, వచన కావ్యములుగ, స్వతంత్ర నాటకములుగ, అనూదిత నాటకములుగ రామాయణ కథావస్తు వాంఛ వాఙ్మయమున తామరతంపరగ వ్యాపించినది.

'మొల్ల ప్రధానములగు కథాంశములలో రామకథను సంక్షేపించి వ్రాసినది రచన మార్దవ్యోపేతమై గోచరించును పాఠనార్హుని వలెనే—

'చెప్ప'మని రామచంద్రుడు చెప్పించిన పలుకుమీదఁ జెప్పెదనే నెల్లప్పుడు నిహపర సాధన మిప్పుణ్యచరిత్ర తప్పులెంచకుడు కవుల' అని తెలిపినది

ప్రాథపాండిత్యప్రకర్షకు, సౌందర్యము గులుకు శబ్దములు, స్వభావోక్తివర్ణనలు, అనాచిత్య పరిహరణ, సంభాషణాచాతుర్యము, వర్ణనలలోని వైయక్తికత, నుడికారములు, జాతీయములు, పాత్రచిత్రణ మొదలగు వానియందు ఈమె కవితా శిల్పము వ్యక్తమగును మరల రామాయణ కావ్యరచన చేయడ మెందుకు? అని ప్రశ్నించుటని తనలో తానే—

'భూజన కల్పకంబగుచు భుక్తికి ముక్తికి మూలమైన యా రాజాను, దైవమైన రఘు రామ నులించిన తప్పు గల్గునే. అని భావించినది

కనుకనే సర్వజనాకర్షకముగ రామకథా సంక్షిప్తరచనము చేసితిరించినది మొల్ల తెలుగు కవిత్వమున కేయే లక్షణము లుండ దగునో నీస పద్యములో చెప్పిన తీరు ఆమె విషయవిధేయతలకు నిదర్శన మగును

'వలిపపు సన్న పయ్యెదను వాసిగ గండపుఁ బూతె తోడుఁతెన్ గొలఁగ గానవచ్చు వలి గుబ్బచనుంగవ రీది నొప్పుగాఁ చెలుగని చెప్పవోట'

అను పద్యంలో కావ్యం ధ్వన్యాత్మకమై ఉండాలని, క్రొత్తరీతులలో వ్రాయాలని పలికినది ధ్వన్యాత్మకంగా వ్రాసివా—

తేనె సోకనోరు తీయన యగరితి తోడ నర్థమెల్ల దోచకుండ గూఢ శబ్దములను గూర్చిన కావ్యమ్యు మూగ చెవిటి వారి ముచ్చటగును" అని చెప్పినది అంతే కాక మరొక గొప్ప విషయం కూడా తెల్పినది. తెలుగు భాష

జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపాతిక

ఎంత సంస్కృత భాష మయమైనా సంస్కృత కావ్యాలను తెలుగులో వ్రాయునపుడు “తమ విద్య మెఱుమ” అనగా తమపాండిత్యప్రజ్ఞలతో-“క్రమ్యుణ (ఘనమగు) సంస్కృతము చెప్పగా రించి యగునే” అని సాహిత్యంగా కొందరిని అధిక్షేపించినది దీనిని రెండు విధాల చెప్పుకోవచ్చు. పూర్వ విరచితమైన రామాయణ రచనలు ప్రజల కందుబాటులో లేవనీ అయ్య పిండాలుగాను, గమికర్యీకృత నైక నీవృత్తంగాను తెలుగులో కావ్యాలు వ్రాసినచో ఏమి ప్రయోజనమనీ సన్న సన్నగా చెప్పించినది అదే మరల తాను రామాయణ రచనకు పూనుకోవడానికి కారణమన్నది స్త్రీయై యుండి కావ్య రచనకు పూనుకోవడానికి రామచంద్రుడు తనలో ఉండి చెప్పించడమూ, భక్తి, శక్తి, కారణంకాని చదువు కారణం కాదని చెప్పటం ఇంకొక చమత్కారము.

మొల్లరచనా వైశిష్ట్యము

ఇది మహిళా విరచితమగుట వలన కృత్యాది యందలి త్రిమూర్తుల దేవతల వర్ణనలో ఒక ప్రత్యేకత ఉన్నది సుందర కాండవలకు ఏకదశిని సాగింది ఇందు పరిహరించిన ఘట్టాలు కూడా కిలవు విశ్వామిత్ర యాగ సుందరత సందర్భములో మారీచ సుబాహుల వధ సందర్భమున కూడా చాల మార్పు చేసినది లంకలో హనుమద స్వేషణ వదిలినది ఈ విధముగా ఆయా ఘట్టాలు త్యజించటములో కూడా ఆయా కవుల ప్రభావాలు క్రొత్తక మగను రామాయణము దుష్టత్వం క్షిప్రత్వం ముఖ్యప్రయోజముగా గలది, కథా కథనమునకు భంగం గావించా కొన్ని కొన్ని ఘట్టాలను డివి చేయడము ఎవరికైనా అవసరమై యిట్లు పరిహరించినచో ఈ కావ్యాలన్నీ శ్రీరాణాల్లే అవుతాయి సంగ్రహ

కావ్యాలు కానేరవు ఈ సందర్భమున క బంధవధను వదలి, శబరీ సుందరతమును చేపట్టుటలో మొల్ల హృదయ సౌమనస్యము, భక్తి, మార్దవము మనకు తెల్లమగుచున్నవి

సంభాషణ చాతుర్యము

సంభాషణలు యక్షి తోను, సమయోచితముగాను, వక్రొక్తి విరహితముగాను నడిపి “స్త్రీ కర్తృకం కా బ టై యా సంభాషణ నిపుణత ఈ కావ్యానికి బిసదా” అనుకొనేట్లు నిర్వహించినది సుందర కాండలో సుమారు ఇరువది పద్యముల వలకు నడచిన సీతా రావణ సంవాదంలో ఉదా -

‘అలకేశ్వరం దుపాయనముగా నిచ్చిన యంచిత చీని చీనాంబరములు’

46 పం. నుం కాం

“జడలు ధరియించితమగుట చందమునను దమ్ముడును దాను ఘోరదగ్ధమ్ములందుఁ గూరగాయలు గూడుగాఁ గడుచునట్టి రాముడేరీతి లంకకు రాఁగలండు”

50 పం. నుం కాం.

అని తన వైభవాన్ని, శ్రీరాముని అల్పత్వాన్ని, సామాన్యతను మాపుతూ, తన యొక్క శ్రోలోక్య విజయ పరంపరలను చెప్పుకుండా చొప్పించి చివరకు

‘వీడ యలంకారముగా నాడము భయ ముగి మధురమైన మృదుత్వం’

బేడిసల నేలు కన్నుల జాడుము కనుజెప్పుతెత్తి సుదతీనన్నున్’

57 ప నుం కాం

అని తన నీచమైన కోరికను, వ్యక్తము చేయును ఇట్లు సంభాషించిన యా అల్పనికి సీత యిచ్చిన సమాధానము-

‘పతి దైవముగా నెప్పుడు మతిదలచుచునుండునట్టి మగువల జెఱుపనే ప్రతిన గల యట్టి నీతో ప్రతివచనము లాడుకంటె పాపముగలదే

59 ప నుం. కాం

అని పరదారాపేక్షకు అగు పురుషుల కాయువు నలించు నని పరదారాహరలను పరాస్తము చేసినది. ఇందు ముఖ్యమైనది శ్రీరామ కార్యప్రతాప కథనము

‘హాకటి ముడికినై వరులు గూడనినాడె బెడరక తాటకఁ బీచ మణచె

గాధేయు డొనరించు క్రతువును రక్షింప పెక్కుండు దైత్యుల నుక్కుణంచె నవనిపై విలిసిల్లు నఖిల రాజన్యులు క్రేల, జాపగ లేనివిల్లు విడిచె ఘోరాటవుల లోనఁ గ్రుమ్మరు నప్పుడు ఖరదూషణాది రాక్షసుల జంపె’

అని, రావణుని హైన్య, నైచ్యమలను తూలనాడి ఇంకను ఇట్లు పలికినది.

అట్టి రామున కీయబ్ధి యనగ నెంత లంక యననెంత దనుజుల పాంక మెంత నీవగన నెంత, నీ లావు చేప యెంత, చెప్ప నేటికి నీవె చూచెదవు గాక”

65 ప.

“శ్రీరామున్ సుగుణాభిరాముఁ దెగడక జేకొన్న నిన్నాజిలో దారన్ దొంగిలితంచు నిష్కరగతిన్ దండించి ఖండింప ”

ఈ విధంగా అధిక భాషణము చేయక ఎంతవరకు మాట్లాడాలో అంతవరకు మాట్లాడి రావణుని అఖండ ప్రగల్భములను నిరసించినది ఈ సంభాషణలోని సీతాప్రతి వచనములలో స్త్రీ సహజమైన పొదుపు సమయోచితంగా తూచి

తూచి మట్లాడి కార్యసాధన చేసుకొనే నేర్పు ప్రతి పదములోను స్పష్టమగుచున్నది

బొచిత్య పోషణము

ఇందు మొల్ల చాక చక్కము ద్యోతక మగుచు కూర్చుంటున్న ముక్క చెవులు కోసిన ఘట్టంలోను, హనుమ నీతాన్వేషణ సందర్భములోను మొల్ల స్వభావ పరిశీలన వైద్యగ్యాన్ని గమనించవచ్చు. నీత ఆశోకవనంలో ఏకాంతంగా దుఃఖించుచున్న సమయమున హనుమ సందర్శించితంగా.

“ఉన్నాడు లెస్స రావువు
దున్నా డీచె, కవుల గూడి
యురుగల్గిరానై
యున్నాడు నిన్ను గొనిపో
నున్నా డీది నిజము నమ్ము మర్పితవయా”
91 పం సుం కాం.

ఈ పద్యమువలన నీత ఎంతో ఊరట చెందును రావణ వధానంతరము “గవ్య కావలికిని కూడు నోటికి బోయె, మురల కంటికి నిద్రసోకునంత” అని సహజతో పేరంగా పదజాగరూకతలో, చిక్కని మోటల పొదుపు, సార్థకపద ప్రయోగ విజ్ఞతాకావ్యం అంతటా ప్రతిబింబించుచున్నది ఆయాపాత్రల సజీవ మూర్తులు ఈ కావ్యమంతటా పరితలమృదయాలను ఆలరిస్తాయి ‘కంటిన్ జానకి పూర్ణచంద్ర వదనన్’ అనే ఘట్టంలో మాలమలోను ‘దృష్టా మయా నీతా’ అనునది యథానువాదమే కాని ఎత్తుగడలోనే ఒక ప్రత్యేకతను సంతరించుకొన్నది

(సుకేపం)

ఆధునిక నవలకకు శ్రీ కుటుంబరావు చేకూర్చిన సంపద

- శ్రీ సోమసుందర్

కుటుంబరావుగారు ఆధునిక నవలక అనే ప్రక్రియను బహుభంగుల సంపన్నతయం చేశారు అరవైయో శతాబ్దంలోని ప్రధాన పరివర్తన కాలాన్ని మహారు ఏభయ్యేళ్ళ కాలాన్ని తన సృజనాత్మక సాహిత్యం ద్వారా ప్రతిబింబించారు వారి ఆరుజోదయం అనేనవలక 1945 46 ప్రాంతంలో వెలువడింది ఇది అనేకవిధాలుగా విశిష్ట రచన అంటేకాదు, వారి నవలాస సమాహారానికి నిద్రపు ప్రతినిధిమాత్ర మైనది కూడ!

ఈనవలను నేనూ మామిత్రబృందమూ వెలువడిన కొత్తలోనే చదివాం ఎంతో ట్టుణ్ణంగా చర్చించాం ఇన్నాళ్ళ తర్వాత ఒక స్థూల స్వరూపమే మనసులో మెదులుతున్నదితప్ప నూత్నాంశ విశేషణస్మృతిలో మెరవడం లేదు కనుక నే సరిగ్గా ఏసంవత్సరంలో వెలువడిందో సాధికారంగా చెప్పడం సాధ్యం కావడంలేదు

ఇప్పు డా గ్రంథాన్ని మా గ్రంథాలయంనుంచి తెచ్చుకొని పునఃపరనానికి పూనుకొంటే ఎంతెంతో తెలివిపడితలు పులు తెరుచుకొన్నట్లుంది కాని ఆ గ్రంథంమీద మొదటిముద్రణ ఏసంవత్సరంలో జరిగిందో ఎక్కడా తెల్లబడలేదు ఈరెండవ ముద్రణకూడా యువ ప్రచురణగానే వెలువడింది

ఈనవలకలో ఆద్యంతమూ కాలానుక్రమణిక ద్యోతకమవుతుంది ప్రథమ ప్రపంచయుద్ధం ముగిసిన నాటికిరెండు లతో ప్రారంభమై, ద్వితీయ ప్రపంచ యుద్ధం ముగిసిన రోజులలో పరిసమాప్తమవుతుంది రెండవపుటలో రచయిత తనకృతజ్ఞతలలా ప్రకటించుకొన్నారు ‘ఇందులోని కథాంకాలు పరితలు ముందుగా గ్రహించ గలిగితే అధిక ప్రయో

జనం ఉంటుం దనే నమ్మకంతో వీటిని వాహినీవారి స్వర్గస్థిమలోనుంచి సేకరించాను ఇందువగాను నాట దశతోతమ అనుమతి నిచ్చిన వాహినీవాణ్ణి, స్వర్గస్థిమ కథాకర్తలైన శ్రీ చక్రపాణిగారికి కృతజ్ఞాద్వీ’ అని ప్రకటించిన కుటుంబరావు నమ్మకం సఫలం కావాలంటే స్వర్గస్థిమలోని కథాంకాలు పారవస మనసులో కాని యిప్పు డీ వల చదివేవారి కీనూచన ఈషణాత్రమూ సహకరించదు నామటుకు నేను అప్పట్లో స్వర్గస్థిమ రెండు మూడుమార్లు చూడకపోలేదు కానిభానుమతి నటన, పాటలొత్పపు మరేమీ జ్ఞాపకం రావడంలేదు కనుక ఆచిత్రంలోని కథాంకా లీ నవలికకు ఎలా ఉపయోగపడుతున్నదీ చెప్పడం సాధ్యంకాదు.

విమర్శకుడికి మిగిలింది ఎదురుగా నిలచిన అరుశోదయం, గ్రంథ మీతప్ప ఏ యితరేతరాధారాలూ అధ్యంకావడం లేదు కుటుంబరావుగారు కథానికా రచనకు ఎన్నోకొత్త పోషణ సంతరించారు గల్పకలనేసంవిధానాన్ని ఒకవిశిష్ట ప్రక్రియగా ఆయనే ఆద్యులుగా ప్రచురించేశారు నవలలోగాని ఇతరత్రాగాని ప్రాధాన్యత వహించేది శీలపరిశీల ! కథాప్రణాళి (plot) గాణమే! దేశీయ భౌతిక పరిస్థితుల సందర్భంగా ఒక మధ్యతరగతి వ్యక్తి మోసానికిగా పాంచేపరిణామాలూ, పరిస్థితుల ప్రాబల్యం వల్లపొందే విపరీణామాలూ స్పష్టరేఖతోచిత్రంపబడతాయి ఏనవలిక చదువుతున్నా పరిత బుద్ధికే ఎక్కువ పనికిల్పించ బడుతుంది తిప్పకన్నీళ్ళు,పాదఘాతం,మోంగల్లబలాలూ పాతివ్రత్యాల సాక్షువంటి సెంటిమెంట్లు, మెలోడ్రామాలూ, కవిత్వపుపరిధిలోనికి

అంగవేనే ప్రకృతి వర్ణనలూ ఎక్కడా స్పర్శించబడవు

అరుణోదయంలోని కథాంశమూడా అల్పమైనదే! ఒక సంవత్సరము బంటులలో పుట్టాడు రామ్మూర్తి మధ్యతరగతి మర్యాదలూ మప్పితాలు అతన్ని తీర్చి దిద్దాయి. ఫస్టు క్లాసులో కాశీజీ చదువు తూర్తి చేశాడు మొహమాటిగా, స్వభాగా మనులుతాడు పెద్దలాడించిన ఇరవై ఏకరాల మాగాణి, ఒకయిల్లు ఉంది. ఇద మిత్రంగా పోల్చుకో జాలని అభిరుచులూ కొన్ని ఉన్నాయి అందుకే విద్యాభ్యాసం పూర్తి కాగానే నేరుగా ఉద్యోగంలో చేరాడు కల్యాణి అనే అమ్మాయితో పెద్దలు వివాహం చేస్తారు (అతని తల్లితండ్రులూ, తోడబుట్టినవాళ్ళూ ఉన్నారో తోకో భోగట్టా నవలిలో దొరకదు) ఆ అమ్మాయి కూడా అతనికి తగిన స్త్రీ! ఆధునిక చైతన్యం లేదు కనుక దాంపత్యం పొరపాచ్చులు లేవంటా సాగిపోతుంది అతనిని ర్యాంప్ పారక లోకంలో న్యూనత దోహదంచేస్తుంది మిత్రుల ఒత్తిడివల్ల క్లబ్బులో చేరతాడు అక్కడ మిత్రులూ సహపాతులూ ప్రథమశ్రేణి విద్యార్థిగా అతన్ని గౌరవిస్తారు అవిధంగా క్రమంగా అందుకుంటూ కొంత ఆత్మవిశ్వాసం పుంజుకుంటాడు

సాంబశివరా వనే మిత్రుడు అతన్ని ఆశ్చర్యంలో ముంచుతాడు. ఆనాటి ప్రథమశ్రేణిరంగస్థలతార లంతా-యడవల్లి సుజీవరావు, హరిప్రసాదరావు, కోపలై హనుమంతరావు, పృథ్వీకులంతా అతనికి సన్నిహితమిత్రులని తెలుసుకుంటాడు దివాన్ పూట్లలో ఊగిపోతాడు అతని తలదన్నినట్లు సీతారామయ్యకు ఆనాటి భావకవిబృందమంతా ఆత్మీయులని తెలిసి మరీ తెల్లబోతాడు

తన కా యోగం లేదు వాళ్ళంతా భూమికావరణైతున నడిచేదేవతలు! సభా

పతి శివశంకరకాస్త్రి, గిరజాలకవి కృష్ణకాస్త్రి, మునిమాణిక్యం నరసింహారావు, వేదుల సత్యనారాయణకాస్త్రి, వంటి వారంతా తమఊరికే వచ్చినట్లు తెలిసింది. ఆనాటి సాయంత్రం నేరుగా తమక్లబ్బుకే వచ్చి కేవలం గంధర్వలోకంగా మార్చి వేశాను. కృష్ణకాస్త్రి చదివిన పద్యాలు రామ్మూర్తి తలలో జోరీగల్లా చేరి తోచనివ్వలేదు కృష్ణకాస్త్రి, పద్యాల తుంపులు-ఏనవంతే పోకభీకర తిమిర లోకైక పతిని, కంటక కిరీటధారి నై కాశీరాత్రి వంటిది అతనిమనసునిండా చేపల్లా ఈదులాడుతున్నాయి

రామ్మూర్తికి అంతకుపూర్వం చెప్పుకోతగ్గ సాహిత్యాభిమానం ఏమీలేదు కవిత్వమంటే పాఠపద్యాలలో - (బలివన్నవాళ్ళు రాయగల రసికూడా అతనికి తెలియదు కానియిప్పు డీకవులపై ఎడతెగని ప్రేమభిమానాలు ముంచుకొచ్చాయి. సమావేశంముగిసి వాళ్ళు వెళ్ళిపోతుంటే బెంగతో డీలాపడిపోయాడు. కూడా నడచాడు సీతారామయ్య యింట్లో దాబా మీద చాలరాత్రి వరకు గోష్టి జరిగింది ఈవిధంగా కలిగిన కవుల పరిచయం ఊరకేపోలేదు బలవంతంగా రామ్మూర్తిని సాహిత్యంలోకి నెట్టింది

పద్యాలు గీతకాదానికి ప్రయత్నించాడు సహృదయులు కూడా అంతగా వుదరలేదన్నారు తన కావిద్య పట్టువడదనని త్వరలోనే తెలుసుకునిగేయ రచన కు ప్రకృమించాడు. సభాపతి ప్రోత్సహించకపోలేదు కాని అతనికాద్యైత్యం లేకపోయింది 1924 నాటికి కవుల స్నేహం బాగా సన్నిహితమైపోయింది ఒకటి రెండు చిరుపాత్రాలు ఆతనికి అంకితమయ్యాయి కూడా!

ఈదశలోనే తలవని తలంపుగా ఆతనోకథరాశాడు అందులోని కథాంశంలో నూతనత్వం ఏమీలేదు ఒక ప్లేటెరు క్లయంటుగావచ్చిన వేశ్వరవలలో చితుకుంటా

డు ఇంటి మొగంచూడడు పిల్లలు జబ్బుతో మంచానపడతారు వైద్యుణ్ణిపిలిచేదిమ్మలేక చచ్చిపోతారు ప్లేటెరుకు వృద్ధుపరివర్తనం వస్తుంది భార్యదగ్గరకి చేరుకుంటాడు. ఈ కథలో నూతనత్వం ఏమీలేదు కనుకనూ, రచనాశైలిలో కూడ ప్రత్యేకత లేదు కనుకనూ, గొప్పకథకాదనుకోవడంలో రామ్మూర్తి సామాన్య విమర్శకులు పడే పొరపాటే పడ్డాడు! అంటారు వటుంబరావు, ఆ పొరపాటేమిటో తర్వాత దీర్ఘంగా 14వ పుటలో వివరిస్తారు.

ఈ సందర్భంలోనే కథకులుగా కీర్తి పొందడానికి పాటించవలసిన చిట్కాలు రెండు బోధిస్తారు కొడవటిగంటి! 1) అవి ఏవనగా 1) ప్రఖ్యాత కథకుడు కాదలచినవాడు రానే ఒక కథనుకూడా చాలా సార్లు రాయకూడదు సంవత్సరానికి ఒకటి రెండు చొప్పున కథలు రానే వాళ్ళకు ఖ్యాతివచ్చినంత త్వరగా వెలవనాలుగు కథలు రానేవాడికి రాదు సాక్ష్యం పెరుగుతున్న కొద్దీ న్యాయాధికారికి విసుగెత్తినట్లు - ఈకథారచనలో యంత్రపరిశ్రమను చూసి సంఘం విసుక్కుంటుంది మిగిలిన ప్రసిద్ధ కవులల్లే ఒక్క కావ్యం రాయక, అనేకంరాసి, శ్రీనాథుడు సంఘదృష్టిలో అనుగున పడిపోయినాడు కథకులగతి అయినా అంతే! 2) కొద్దికాలంపాటు కథలురాసి కలం ముడిచి పెట్టడం ఇంకారాస్తూన్న కథకుణ్ణి గురించి ఏమనుకోవాలో సంఘానికి తెలియ బయ్యే ఆలోకథలు రాసి కలం దాచేసిన వాణ్ణి గురించి లోకం సాత్వికాభిప్రాయం ప్రకటిస్తుంది అతనిలోపాలు సులభంగా తుడిచిపెట్టి అతన్ని ఏదోవంక చూచుకొని నిస్సంకోచంగా పైకి ఎత్తేస్తుంది! అంటారు నిజాని కీరెండు చిట్కాలూ నిజమే అనుకోనే అమాయకులు అంగారగుకోకు! సాహిత్య

త్యంలో కొందరల్పప్రతిభులెలా ఎందుకు కీర్తిమంతు అవుతున్నారా అనే సందేహంతో కొడవటిగంటి యిలా ఎత్తిపొడు న్నున్నారు! ఇలాంటి వశ్యోక్తులూ, చను త్కారాలు ఆయనకు కొట్టినపిండి!

మొత్తానికి రామ్యూర్తి విదారుకథలే రాకాడు. ఇంతలోకే చెడ్డ రోజులు ముసురుకున్నాయి పల్లెటూళ్ళో ఉన్న ఆతని భూములపై మామవరస దూరపు బంధువు పెత్తనం చేస్తూ బాగా చేతి పాటుకు అలవాటు పడ్డాడు అట్లురైతుల నించీ లంచాలు లాగుతున్నాడు ఇటు అవసరానికి రామ్యూర్తికి అప్పుతూ పేజా డబ్బుసర్దుతూ వడ్డీలకు వడ్డీలు పెంచు తాడు ఈవిధంగా అస్పృశస్థితో సమాన మైనట్లు ముల్లుచూపింది 1980 వచ్చింది దుర్భర ఆర్థిక మాంద్యం తెచ్చింది. అందరూ భూముల మేల్మేవారే! కొనే నాభుడు లేడు పెంటుభూమి మిగత కుండా వదల్చుకునేవరికి అప్పులన్నీ పోను రెండువందలు మిగతడం మహాభాగ్య మనుకొన్నాడు రామ్యూర్తి!

“1980 నాటి ఆర్థిక కాటకంలో నుంచి అనేకం ఫట్టినై తెలుగువారే సాంస్కారజీవితంలో కలిగిన నూతన దృష్టిలో చెక్కుకోలేనివి పత్రికలూ టాకీలూ” అని వికరిస్తారు రచయిత! ఆయన నవలికలో ఈకాటకం తాలూకు వివచ్చాడలు చాలావాటిపై పరచు కొన్నాయి మధ్యతరగతిని చావుబెబ్బ తీసిన గడ్డు పరిస్థితులను వాస్తవికతా వాదరచయిత విస్మరించలేడు.

(సుశేషం)

అద్దేపల్లివారి కవితాహాసము - ఋతువిలాసము

- శ్రీ జి. బి. ఎన్. ఆచార్య, ఎం ఏ, పి. హెచ్ డి.

(గతసంచిక తరువాయి)

కావ్యాంతమందు ‘ఋతుపట్నము’ అనే కీర్తి కలలో ఆరు ఋతువులను సామా హికంగా విలక్షణ భావంతో అభివర్ణించి, సంవత్సరైక్య దృష్టిని వెలయించటం ఈ కావ్యంయొక్క ప్రత్యేక లక్షణం ఋతు పట్నమున మానవజీవిత మందలి వివిధా వస్థలను ఆరోపించటం అభినందనీయం.

(వసంతము - బాల్యము, గ్రీష్మము - కామారము, వర్షాశరతులు - యౌవనము, హేమంతశిశిరములు - వార్ధక్యము వసం తము విశ్వర్యవంతమైన దనీ, గ్రీష్మము వీర్యవంతమైనదనీ, వర్షము యశోవంత మైనదనీ, శరతు స్వచ్ఛమైన దనీ, హే మంతము జ్ఞానవంతమైన దనీ, శిశిరము వైరాగ్యసమున్వితమైన దనీ సంభావించి, పద్మపులకపద్మనైకైశ్వర్యములను ప్రతి పాదించటం ప్రశంసనీయం ఇంకా ఆరు ఋతువులను పాండవులతోను, ద్రౌపది తోను అన్వయించి చెప్పటం కవిగారి భావనావైశిష్ట్యాన్ని తెలుపుతున్నది (వసం తము-ధర్మరాజు గ్రీష్మము-భీముడు, వాన కారు-పార్థుడు, శరతు, హేమంతము- నరకలహదేవులు, శిశిరము- ద్రౌపది)

ఋతుపట్నము జీవితపుష్పమాక్షిక మును గ్రోలు పట్టుద మరి, ద్విజానికి ముఖ్యమగు యజనాదిపట్కర్మసమమనీ, వీరవిక్రమమూర్తియైన వేల్పుదళవాయి పట్టులు దనీ అనిపిస్తున్న దని చెప్పటం లో ఎంతైనా బౌచిత్యం వుంది

ప్రకృతికాంతకు రెండుమాసాల కొక టిచొప్పన వత్సరమునకుఆరు మంచిచీరె

అటు ఆమనిలో మౌవిచివురుగు కలిగిన మహిత చేతమును, వేసంగిలో కనులకు మిరుమిట్లు కలిగించే వెలిపట్టుచీరను, వాన కారులో మాపున కాగునటువంటి మబ్బు రంగుచీరను, శరత్కాలములో వెన్నెల రంగుచీరను, హేమంతములో నుంచు రంగుచీరను, శిశిరములో చలి కాగునటు వంటి మానుగావరంగు చీరను, కడుతుం దని వర్ణించారు. ప్రకృతికాంత ఋతు ధర్మాల కనుగుణంగా వస్త్రాలంకరణను చేసుకోవటం కృతావధీదమును, రసీక జన మనోరంజకమును అయి వున్నది

‘అవిరాట్పురుషుండు గావించు యాగమం దామని చివుకులే హోమశిఖలు అవిరాట్పురుషుండు గావించు సజనమనం దిదమో గ్రీష్మశి యధ్యవితతి అవిరాట్పురుషుండు గావించు హవములో స్రుకన్సీవంబులు మంచసోనకార్లు అవిరాట్పురుషుండు గావించు మఖములో మహిశరచ్చయము నిర్మలహవిస్సు వృద్ధశిరస్తరతియే ఋత్విక్యయంబు విశ్వకళ్యాణసిద్ధియే విమలఫలము అది, యంతంబు గనరాని యాగమిద్ది దీని కెల జక్క బోల్చ నెద్దియగు నుద్ది!’

కాలమును విరాట్పురుషునిగా సంభా వించి, ఆతడు విశ్వకళ్యాణంకోసం చేసే యాగమనందలి వివిధపరికరములే ఋతు వులని అన్వయించటం ఉదాత్తతనకలిగి యున్నది ‘విశ్వక్రేయఃకావ్యం’ అనేదా న్నునుసరించి, ‘విశ్వకళ్యాణసిద్ధియే విమల ఫలము’ అని తమకావ్యాన్ని మంగళాం తము చేసారు ఇది సత్సంపదానుసిద్ధ

మును, సహృదయ సంవేద్యమును ఆయి
వున్నది వసంతలక్ష్మీమాధవుల కల్యాణ
ముతో ప్రారంభించి విశ్వకల్యాణ భావన
లతో ముగించటం ఈ కావ్యముకు
విశిష్టతను చాటుతున్నది

ఈ అనంతసృష్టిలో ప్రాణిజోటి మను
గడ్డపై ఋతుచక్రము విడదీయరాని
విశిష్ట ప్రభావాన్ని కలిగియున్నది నిత్య
మై ఋతుచక్ర పరిభ్రమణము మానవశరీ
రానికి, భూత భవిష్యత్వ ర్తమాన విష
యాలను వివరించి చెపుతుం దనే పురాతన
సంజ్ఞాన్ని ఈ కావ్యం ప్రబోధిస్తున్నది

ఈ కావ్యం ప్రత్యంక ప్రాధమిక విచారి
ప్రతిభా పాండిత్యాలు ప్రత్యక్ష మొన
రిస్తున్నది వర్ణన అన్నింటియందు కవిచారి
పరిశీలన, మానవజీవనపరిశీలన చక్కగా
వ్యక్తమౌతున్నాయి ధారాళుత్తి శోభి
తాలై పద్యాలన్నీ అవిచ్ఛిన్నంగా పో
పోయి, కవిచారి కమనీయకవిరాకత్తిని
ప్రస్తుతం చేస్తున్నాయి ఈ కావ్యంలో
సంప్రదాయసవ్యతల అత్యున్నత స్థాయి
క్షీరసరస్యాలును వనోజ్ఞమైయున్నది

కవి సమాజానికి అతీతుడు కాడనే
విషయానికి ఈ కావ్యం నిదర్శనంగా నిలు
స్తుంది వర్ణక కవితకు, వస్తుకవితకు దర్పణ
మైన ఈ కావ్యం ఆధునికాంధ్రసాహిత్య
కారదకు 'ఆభినవ రామకృష్ణుల అక్ష
రాభిషేకము - నవ కవితా శిల్పము కు
అనల్ప కల్పకము

రాధ - మధురగాథ

- డా. వాసపాటి భాగ్యలక్ష్మి ఎం. ఏ. ఎ. హెచ్. డి

(గత 2వ సంచిక తరువాయి)

ప్రణయ హేతుక పీఠము నలంకరించి
యున్న రాధావాజ్మయ రాజహర్షము
నధిష్టించుటకు ఏర్పరుపబడిన సోపానము
లలో ముఖ్యమైంది వెలిదండ్రు వెంకట
పతిచే రచింపబడిన రాధామోధన సువా
దము

ఈ కావ్యమునందు రాధ నందుని
ముద్దుచెల్లెలు చిన్నతనముకంటే ఒక
అనామధేయుని వివాహమాడి వాని
మగడని చూడక విడిచిపెట్టింది కనుక
వివాహితయైన స్త్రీయగుటచే ఈ కావ్య
మున రాధను పరకీయగ పేర్కొన
వచ్చును కాని ఈ కావ్యమునందే

'గతి వీడంతును చిన్ననాడు తమ వే
డ్డన్ బెద్ద లావుంతురె
వ్వతె కవ్వాడు మగండు కానరు మనో
వాక్యాయ కర్మంబులం
బలి యెవ్వాడని తోచె వాడై పతిగా
భావించు నాతే పతి
ప్రత నాసమృత మామతంబు చెడుత్రో
వన్ బోవనే కెట్టినే

రాధామోసంవా ఆ 1, ప 79

అని మనోవాక్యాయ కర్మలచే మగనిగ
భావించిన వ్యక్తియే భర్త యగునుగాని
చిన్ననాడు పెద్దలచే నియమింపబడిన
వ్యక్తి భర్త కాడని రాధ అభిప్రాయ
పడింది ఈ సిద్ధాంతాధారముగ రాధ
పతివ్రతయే అని చెప్పవచ్చును

ఈ కావ్యమునందు రాధ చిన్నతనము
నుండియు కృష్ణుని పెంపకపు బాధ్య
తను స్వీకరించినది శిశువునకు చేయు పరి
చర్య లన్నియు 'భావిఫలాభిలాష' తో
చేసిన దని కవివర్ణన ఆనగా కృష్ణుని

తన తొలిసోముల మెట్టపంట గ, జీవన
జీవనము' గ భావించి ది నూత్నయౌవన
మును పొంది తన సొగసునకు అనువగు
ప్రయోధులై డని ఆరాటమును పొంది
నది అచిరకాలముననే కృష్ణుడు పెరిగి
తన మనోరథము తీర్చునను ఆశ ఆమె
మానసవీధియందు ఉదయించినది ఈవిధ
ముగ బాలకృష్ణునియందే శృంగారము
ర్చిని చూచి ట్లుగ ఆమె పొందిన శృం
గార విభవము, నవచైతన్యము, ఆమె
తన పెంపకపు సాంపులతో మేళవించి,
అతనికి వలపును నేర్పినవిధము, ఈ కావ్య
మునందు రమణీయముగ వర్ణింపబడినవి

ఈ కావ్యమునందు రాధ అతిప్రాధ
ఆమె వాక్పాతుర్య వైరుష్యములు
ఈ కావ్యమునం దంతటను వెల్లవీరియు
చున్నవి రాధ తనమనోవ్యథను అన్యాయ
దేశముకు పలుకులతోడను, వలపుల కులు
కుల తోడను శ్రీకృష్ణునకు వివరించినది
పురజనులు తనపై అపవాదములు వేయు
చుండినట్లు అతని కరిగించింది
వచ్చిన అపవాదములు ఎటులైనను
వచ్చినవిగాన వానిని నిజముచేయువ మని
మనసులోని మర్మమును వివరించినది తమ
బాంధవ్యమును అనుమానించవలసిన అవ
సరములేదని ఈ విధముగా పలికినది
చూడనేర్చినవాడై సౌలభ్యగా మును
మున్నె కేరంగననుఁ గటాక్షించినావు
నవ్వనేర్చినవాడై ననువుగాఁ దొలఁదొల్ల
నాతోడవగ గెల్క నవ్వినావు
పల్క నేర్చినవాడై భావంబుగా ముందు
న కత్తెత్తరమ్మని యాడినావు
నడువనేర్చినవాడై నమ్మికగాఁ దొల్ల
దొడరిచేపట్టికాల్ ద్రొక్కినావు
నాడునేయని యోజన నేడుగలదె
మరుడు దైతంబు సాతులు మనములు

విను సదాచార నిరతులు విబుధులైన
ఘనులు తారాశకాంతులు గాదె మనకు
ధా మా సంవా ఆ 1 ప 48

ఇందు రాధ తనమనసును స్పష్టపఱచి
తను వివాహము ఏనాడో జరిగిన దానినిగ
వివరించినది అందులకు సాక్షులుగ మన
సును మృఘుని తారశకాంతులను
పేర్కొనినది జన్మించిన దానిగా జరిగిన
వివాహోదంతము జన్మజన్మల అనుబంధ
ముగ నిరూపించి అపనులు చేసినవాడు
చేయని యోచనము నేడు అనవసర మని
పలికినది 'అత్తనంబెనేని అత డాయు
వ్యంతుడౌను' అనుచు వేదోక్తముల
నెత్తి చూపనది పెంచిపెద్దచేసిన వృక్ష
ముయొక్క ఫలములను ఆకింతుట చేరము
కాదనిపలుకుట, కాముకులకు వాచివరు
నల ప్రసక్తిలే దని భారతిని బ్రహ్మను
పేర్కొనుట, వాచివరులను త ను పు ల
కర్మమో, జీవధర్మమో అని ప్రశ్నించుట
ఇవి అన్నియు రాధ వైకుంఠమునకు నిడ
ర్కములు ధర్మసూత్రములు స్మృతులు,
పురాణములు మొదలగు వానిని పేర్కొ
నుచు శ్రీకృష్ణునివాదమును పూర్వపక్షము
చేసిన ఆమె వాక్యాతుర్యము అత్యంత
రమణీయము

చిన్నతనమునుండి రాధ మచ్చికతో
పెరిగిన శ్రీకృష్ణుడు ఒక్కసారిగ ప్రేప
ల్లెను వదలి మధురావాసేయినాడు ఈవి
యోగమును భరింపలేని రాధ తన చిలు
కను మనోమన్మథుడగు మాధవుని మందిర
మునకు రాయతారిగ పంపింది ఆమెను
ఓడార్చ వెనువెంటనే యే తెంచిన శ్రీకృ
ష్ణునితో తనమనసులోని ప్రేమనుదాచి,
పైకి నిష్ఠురవాక్యములు ప్రారంభించి
'క్రాంతసంసారికి ఈ పల్లెవారితో ఏమి
పని' అని ఉపాలంభించినది

ఎనిమిది రసములఁ గాంతల
నెనమండ్రను బెండ్లియాడి యిక
నొక కొడువై
పెనుపొందు హాస్యరసమున
గన మచి కనేమునచి నాడెన కనుమే

అని తన్ను పరిహసించుటకు కృష్ణుడు
వచ్చినాడని తలచి, అతనిని దూరము
గనే ఉంచి వెక్కిరిచి వేడిచినది ఈ
సందర్భమున ఆమె పలుకులందలి తీర్థ
త్వము, ప్రాధత్వము ఆమె వాగ్విలసనము
నకు పరాకాష్ఠలై

ఈ కావ్యమునందు పేర్కొనదగిన
మరియొక లక్షణము రాధ వ్యక్తిత్వము
ఇందు మరియొకయువతి సౌందర్యాన్ని
ణమున భర్త తన్నుపర్యవదానము చేయు
నేమో అను అనుమానమున, గోరంతను
కొండంతలుగ భావించునట్టి దుఃఖశీల
కాదు రాధ ఈమె చంద్రుని అనుసరిం
చిన చంద్రికవలె శ్రీకృష్ణునితో మధురా
నగరికి వచ్చి అతని ప్రేమసామ్రాజ్యధి
రాజ్య యైనది తనరాక అతని భార్యల
రవరవలకు కారణ మైనట్లుగ పెంపుడు
చిలుక పలుకులవలన విన్నది స్త్రీసహజ
మగు దయాహృదయముతో ఒక్క
క్షణము ఆలోచించి, సాటి ఆడువారి
హృదయము నవగతము చేసికొని తానట్లు
వారి హృదయేకుని తనప్రేమతో బంధించి
యింతుట సమంజసము కాదని తలచి
నది కృష్ణుని ప్రేమను పొందుటకు అంద
రును గమానాధికారు అని తలచి, అతనిని
ప్రార్థించి అతనిప్రేమను టేందరికి పంచి
యిచ్చుటకు నియమముల నేర్పరచినది
ఈ కల్పనమువలన ఎల్లనార్యుడు స్త్రీ
హృదయ సామాన్యమైన ఈర్ష్యానూ
యలు తొలగించి, నిండైన మాన్యినిగ
ఆమెను తీర్చిదిద్దినాడు

ఇట్లు, శ్రీకృష్ణుని ప్రేమసామ్రాజ్యము
నేలిన మహారాజ్ఞిగ ప్రాధనచస్యినిగ,
నిర్వహణ చాతురిగల మాన్యినిగ రాధ
వ్యక్తిత్వమునందలి వివిధాంశలు ఈ
కావ్యమునందు ప్రదర్శింపబడినవి

రాధా చరిత్రమును మలుపులివ్వున
వరొక కావ్యము ముద్దుపళిని రాధికా
సాంత్యము ఇందు రాధిక రాజగోపా
లుని పటుమహిమి యగు ఇళాదేవిపె అతల

ధికఘనుకారము కలిగిన ప్రేమమూర్తి
అనవరతానుభవము వృద్ధయమున రమన
శ్రీకృష్ణుని ఆరాధించిన అనురాగవతి
అతనిని గాఢమైన బిడియండజాలని
విరహాల్సంరిత అంతేకాదు కలహచార
సంప్రదాయముల పెరిగిన ప్రాణగృహిణి
నేవకులపాలిటి పెన్నిధియైన అధికారిణి
సర్వకాస్త్ర ప్రాగల్భ్యముగల విదవీ
మణి కామవాంఛా సుఖాలయసీమల
నేలిన రాజ్ఞి ముద్దుపళిని కొంతవఱకు
ఈపాత్రను తిమ్మనావ్యుని సత్యభామ
అడుగజాడలలో నడిపించినది కాని
ఇందలి చిత్రణ స్వయంప్రకాశనము కలిగి
నది కాలప్రభావమునకు లోనై కవయిత్రి
ఈ కావ్యమున అతిశయమైన శృంగార
మును రంగరించినది అందుచే
ఈ కావ్యమునందలి రాధయందు ప్రాధ
శృంగారముమాత్రమే నిలిచి మిగిలిన గుణ
ములుమబ్బులమాటుననన్న తారకలైనవి

రాధాదేవి చరిత్రమును వర్ణించిన మరి
యొక కావ్యము యడవల్లి వెంకటపతి
కృత రాధామాధవ సంవాదము (అము
ద్రితము మద్రాసు ప్రాచ్యలిఖిత పుస్తక
భాండాగారము D No 697) పాఠ
కడలిని మధించిన సమయమున జన్మించిన
హరిహరిణి అను ఆస్పరస హరియందు
అనురక్తిగలిగి నిరంతరము అమితభక్తితో
నేమించుచు అత్యుచిత మాతృస్వమునకు
గురియై భూలోకమున జన్మించి ట్లు ఈ
కావ్యమునందు రాధను గూర్చి పేర్కొన
బడింది

ఇందు రాధ శ్రీకృష్ణుని బాల్యమునుండి
పెంచిన మమతామూర్తి 'కాపురము
దీర్చు సందడియందు' యశోద బాలుని
విషయమున ఏమరి యుండునేమో అ
తలచి నందుడు శ్రీకృష్ణుని పెంపకపు
బాధ్యతను తన ముద్దుచెల్లెలగు రాధకు
అప్పగించినాడని కవి వివరించినాడు
రాధ శ్రీకృష్ణుని పెంపు విధానము ఈ
కావ్యమున అత్యంత మనోహరముగ
వరింపబడినది

దృష్టికి కనరాని దేవోత్తముని పరి
స్థుటఫాలమున దృష్టి బొట్టుపెట్టు
జగములెన్నెనను చాలని కారి గ
ర్భము నిండవలె నని పాఠానోయ
సామగానమున నిచ్చులు ప్రొద్దుగడపెడు
మూలత త్త్వముమీద జోలపాడు
పేరులేని మహామహు పేర బినుచు
చిన్నికృష్ణుని కంటికి రెప్పవలె పెంచుట,
అతడు రోదించు సమయమున యశోదను
పిలుచుట, అతనికి దృష్టి తగులునేమో
అని అంగరక్షలు కట్టుట, మిగిలిన గోప
కామినులు కృష్ణుని ముద్దులాడగ చూచి
భరించలేక పోవుట - ఇవియున్నియు
కృష్ణుని పెంపకమునందు రాధకుగత
మమతను నిరూపించుచున్నవి
బాలకృష్ణునియందు రాధ అనురాగ
మును పొందినట్లు ఇందు వర్ణితము. 'నవ
నీరదవర్ణునిపై మోహ మతిశయింప'
రాత్రింబువల్పు ఒకేవిధముగ యోగినివలె,
నిర్జరయువతివలె అని మేషయై, గడపసాగి
నది కృష్ణునికంటె వయసునందు పెద్ద
యగుట, వరుసకాదని తలచుట, అత్తింటి
కోడలగుట అనుమాడు కారణములు
కృష్ణునిపై ఆమెకుగల అనురాగమును కల
దించుటకు ఆటంకములైనవి కృష్ణుడును
ఆమెయందు అనురాగము పొందియుండు
టచే పేదరాకపెద్దయ్యును ఆశ్రయించి
రాధమనుమార్చి ఆమెను పొందినాడు.
ఇట్లు ఈకావ్యమున రాధయందు అను
రాగ మన్నను దానిని వెల్లడించుటకు
భయపడిన దానినిగ, దుస్సహితరమగు
విరహమును భరింపలేని దానినిగ వర్ణించి
నాడు శ్రీకృష్ణుని పెంపకమునందును,
ఆమె పెంచుచున్నది పసిబాలునేయై
యైనను ఒక పరమాత్మునిసేవలు చేయు
చున్న భావము ఆమె అనుభవించినట్లు
ఈకావ్యమున స్ఫురించుచున్నది. భక్తి
రత్నలతే భగవానుని మెప్పించి చిన్నత
నమునుండి అతని సేవచేయు భాగ్యము,
అప్పరస యగు తాను పొందలేని అద్భు
ష్టమపొందుటఅనునవి వరములుగ, మోహన

జన్మము నందిన దేవతాస్త్రీయని రాధను
వర్ణించుట ఈకావ్యమునందలి ప్రత్యేకత
ఇట్లు రాధగాథకు సంబంధించినవాజ్మ
యమును పరిశీలించిన రాధ లక్ష్మీదేవి
అవతారముగ, కృష్ణుని దేవేరిగ, ప్రబంధ
నాయికగ వర్ణితమైనదని తెలియుచు
న్నది సంస్కృత వాజ్మయమునందు ఆలో
కిక పాత్రలుగ చిత్రింపబడినరాధామాధ
వులు తెలుగు వాజ్మయమునందు లౌకిక
మూర్తులైనారు కాని నేడు ఆధునిక
లోకములో విశేష ప్రచారమునందున్నట్టి
రాధమూర్తి ప్రాచీన తెలుగు వాజ్మయ
ములో కనిపించుటలేదు. రాధాకృష్ణ
ప్రణయమును, అమలిన కృంగారపు తీరు
తెన్నులతో మధురముగ, పాత్రముగ
తీర్చిదిద్ది ఆ రాధావాజ్మయ గ్రంథిని మరి
యొక మలుపు త్రిప్పినది, ఆధునిక వాజ్మ
యము
'తీరుతీయనిబరువు మోయలేదీ బ్రదుకు
మోయింప కోయి మరలి మోయింప
కోయికృష్ణ' అని రాధను పరవశము సం
దిన ప్రణయినిగ, భువన మోహనశీలగా
ముగగోపికగ విరహోత్కంఠితగా,
ప్రియుని అస్వేషణలో సర్వము మరచి
పోయిన అనురాగమూర్తిగ ఎన్నియో
రీతుల వర్ణించినాడు కృష్ణకాస్త్రి వేదుల
సత్యనారాయణ గారి కావ్యములందు
'పవన పులకితచంద్రాత పప్రపుల్ల' చారు
కారదయామిరీ సమయముందు మధురా
నగరి వీధివీధులందు నెడకీనెడకీ శివరతు
బృందావన సీమలేరి, రాగవల్లికలు చిగు
రింప ప్రణయశీతిక లాలపించె కాగ
లించి గోపాలకృష్ణ! ప్రేమదీర్గ నౌక
ముద్దుపెట్టుకొనునా' అని ప్రార్థించిన
ప్రేమమూర్తియైన అమౌఱక యువతిగ
రాధ చిత్రింపబడినది, చెల్లెల యీమమహా
పవన సీమల నాపులగాచువానికై పల్లెల
నుండి నాగరక పద్ధతులేమొ ఎఱుంగ
నట్టి ఆగొల్లపడంతులెల్లరును కోరినకోరి
గాక' అని పలికి అనల్లనివానిని వలచుట
ఎంత లజ్జింపవలసిన విషయమని వింహ

మయియై మనోవేదనయందు శ్రీకృష్ణుని
ఉపాలంభించిన విరహోత్కంఠితగా
కొడాలివారు రాధను తీర్చిదిద్దినారు
హృదయమున ఇంతటి బడకాగ్ని దాల్చిన
రాధను అత్యంతకరుణామూర్తిగ కరు
ణశ్రీ కన్నులయొడుట నిలువబెట్టినాడు
రాధనురా ప్రభూ! నిరవ
రాధనురా! అనురాగభావనా
రాధన మగ్నమానసను
రా! కనరా! కరుణింపరా!
అని శ్రీకృష్ణుని ప్రార్థించు మధురమీరిరాధ,
స్నిగ్ధప్రణయ భావనముతో మధురాతి
మధురమైన బాధతో వేదనచెందుచున్న
ప్రణయమూర్తిగ సామవేదము జానకి
రామశర్మగారు రాధాప్రణయమును పాట
లుగ వ్రాసినారు ఇట్లు ఆధునిక సాహి
త్యము రాధాకృష్ణప్రేమ తత్త్వమునకు
అత్యంత ప్రాధాన్యము నిచ్చి ఆమెను
నిత్యము స్మరించుకొను ప్రణయదేవిగ
తీర్చిదిద్దినది
ఈ విధముగ పురాణవాజ్మయముతో
ఎట్టి సంబంధ బాధవ్యములు పెట్టు
కొనక ఆంధ్రసాహితీస్రవంతి స్వచ్ఛంద
ముగా స్వతంత్రముగ ప్రవహించుచు
రాధాచరిత్రను తీర్చిదిద్దినది రాధ వ్యక్తి
త్త్వమున శ్రీమముగా విరిసిన పూలేవల
వంటి గుణములను ఈవిధముగా పేర్కొ
నవచ్చును ప్రకాంతగాథ ప్రణయము,
నారీసహజమైన చాంచల్యము, అపాయ
రహితమగు ప్రణయకోపము, హృదయవి
నిర్లతవిమల గంభీర భావణము, రసమయ
లోకములకు తీసికొని పోవు సరస వచన
చిత్రకృతి, అగణ్యమైనశ్రీకృష్ణ ప్రేమ
పరమాత్ముని సామీప్యమే స్వర్గముగా,
జీవితరమార్గముగా నెంచి భానునిచే
ప్రకాశించు నభోమండలమువలె, కృష్ణుని
చైతనే నిలచి మరుచ్యురాప దేవకాంక్ష
యైనది రాధ సాహిత్యమున ఒక మధుర
గాథగా మారినది

శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారి -

“క పో త క థ”

- సాహిత్యకోవిద శ్రీ క్రొవ్విడి రామం, B A , B L , B Ed

ఆంధ్ర పరిశోధకులలో ఆగ్రతాంబూ లాన్ని అందుకున్న మహామహులు శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు వీరిచేతి చలువవల్లనే, తిరుపతిలోగల తాళ్ళపాక వారి సాహిత్యం వెలుగులోకి వచ్చింది చాలాకాలంకిందట వీరుభారతిలో ప్రచురించిన ‘బహుదాహరణ’ ఉదాహరణ వాఙ్మయానికి శ్రీకారం చుట్టింది వీరి చాటు పద్యమణి మంజరి తెలుగువారి చాటు ధారల రామణీయకతను సగృహీత ప్రదర్శించింది

1925 వ సంవత్సరంలో శ్రీ ముక్త్యాల సంస్థానాధీశ్వరులైన వాసిరెడ్డి చంద్ర మాేశ్వరప్రసాద్ బహద్దర్ వారు బ్రహ్మ సంహృత్తులను జరిపించి విద్యార్థులను సన్మానించేరు శ్రీవారి ఆదేశానుసారం కొందరు కపోతోపాఖ్యానాన్ని వ్రాస్తున్నారు వీరికి కూడా అటువంటిరచన చేయాలని ఆసక్తి కలిగి మూడుపూటలలో ‘కపోతకథ’ అనే యాలిఘుకృతిని పూర్తి చేసేరు ‘తొండరగా రచించుటయే, పరిమార్చుముగా కాచుటకొనుటచే, నిండు కవితాగౌరవము కానరాకపోవచ్చును’ అని శ్రీ శాస్త్రిగారే ‘వోలిపలుకు’లో ఉటంకించేరు కాని విద్యార్థులైన వీరి రచన చాలా సహృదయ హృదయాన్విత కరంగా వుండని, యాకృతి చరిత్రించిన ప్రతిసాహిత్యరీపాసువునకు తెలుస్తుంది

భారతంలో కాంతిపర్వంలో, అంప కయ్యపై వున్న భీష్ముడు ధర్మరాజుకు ఉపదేశించిన ధర్మసూక్ష్మాన్ని తిక్కయ్యయెంతోమనోరంజకంగా నిరూపించేడు ఆంధ్రగర్భంలో వివరింపబడినదే యీకపోతో పాఖ్యానం ఆర్రరక్షణాం ఆత్మత్యాగంచేసి ధన్యజీవుల ఔదార్య యాగాథ కన్నులకు కట్టినట్లుగా

నిరూపిస్తుంది రాలిగుండె కలవానిని సైతం నద్వర్తనగల వానిని గా మార్చే శక్తి యీత్యాగానికి వుండని ఋణావృత్తుంది “పుణ్యక్షేత్రితో సుపుత్రసుపుత్రికా వృద్ధితోడ, నిప్తసిద్ధితోడ పెక్కువత్సరములు చక్కగా శ్రీచంద్ర మాళిభుడు రాజ్య మొనగా! అనే ఆశీస్సుతో ఈ కపోతకథను, శ్రీ శాస్త్రిగారు ముక్త్యాల సంస్థానాధీశ్వరులకు ఉపాయనంగా బహూకరించేరు గౌరవరీతిరంగావుండే ఒకమహారాజు వృత్తాంతంలో ఈ కథ ప్రారంభం అవుతుంది

‘పొంగడు రాజ్యవైభవము పొందితి నంచును, పాపచింతకన్ లొంగడు, సురపదభ్యుదయ లోలుపరన్ వెతలంద డెన్నడున్ గ్రొంగడు రాజ్యనిర్వహణయాప భరంబును మోయుపట్టునన్ ధంగ మెలుంగనట్టి నరిపాలురు తత్తములెందు నుండఁజే!’

అని వీరు ఆ వృత్తాంతాని యొక్క గుణ గణాల్ని కొనియాడేరు కాని యీధరాధిపాధుడు ఆదాయాన్ని మించి ఖర్చు చేస్తాడు ఈ విధంగా ‘అడిగినవారల కల్లన్ విడబడి యీలుంగ దగున్

విమధాచలమున్ బొడవడగడ బహు యాచక విడంబనము చేరి నెరుగజే మది నిదియున్’ అని ఒక ఆత్మడు రాజాగారికి నచ్చచెబుతాడు ఆసమయంలో ఆమహిషాసుడు కాంతిపర్వంలో వున్న కపోతోపాఖ్యానాన్ని అతనికి వివరిస్తాడు

క్రూరుడైన ఒకబోయవాడు అడవిలో జంతుసంహారంచేస్తూ వుండగా ఆకన్న

కంగా పెద్దవాన పడుతుంది. గత్యంతరం లేక ఆబోయ ఒక పెద్దవటవృక్షాన్ని ఆక్రమిస్తాడు చిరకాలంనుంచీ అచేట్ట తొట్టలో నివసిస్తున్న కపోతమిథునంలో ఆడికపోతం బోయవానివలనో చిక్కవంటుంది కపోతరాజు ప్రేయసిరాకకై ఎదురుచూస్తూ వలసరిస్తూ వుంటాడు ఇక్కడ విప్రలంభకృంగారాన్ని యథార్థంగా శ్రీ శాస్త్రిగారు పోషించేరు. ప్రియుని ఆప్తవాక్యాల్ని బోసులో చిక్కవన్న ఆడపక్షి విని, భర్తకు తాపైగల మక్కువను గ్రహించి, సంతోషిస్తుంది

ఎంతకఠిన హృదయుడైనా బోయ తనకు అతిథిగా వచ్చేడు గనక, అతన్ని సురక్షించేనిమిత్తం మొగపక్షి చేరువ నున్న పల్లెటూరు, మందుతున్న కట్టె పల్లె రెండవకొసను ముక్కుతో పట్టు తని కటవృక్షం దగ్గరకు తీసుకు వస్తుంది. వానకు ఆ ప్రాంతమంతా తడిసిపోయి వుండటంచేత, తన గూటిని భేదించి ఆ కపోతరాజు ఎందుపులలలో ముంచుతని బోయవానిని చలి కాచుకొమ్మంటుంది. అతని ఆకలి తీర్చడానికి ఈ కపోతం జ్వాలన ఆహుతైపోతుంది త్యాగధనుడైన కపోతరాజుచిరగ్గ బోయలో బ్రహ్మాండమైన పరివర్తనాన్ని కలిగిస్తుంది అంతకుంట్ల బంధించిన పక్షుల్ని విడిచిపెట్టి అతనుకూడా అగ్ని దేవునకు తనకరిరాన్ని సమర్పిస్తాడు కపోతరాజు సతీమణి వల నుంచి బయటకువచ్చిన తత్క్షణమే సహగమనం చేస్తుంది వీరి ముగ్గునీ దేశతా విమానం పరిలోకానికి తీసుకుపోతుంది

‘ఉరు లిటు మాట్లు పెట్టి వల లొగ్గును దేగల నాంబునన్ బరపెను, కుక్క జల్లు పసి పట్టక విడెను లెక్క యత్నముతో’ మొదలైన చరణాలతో వ్యాధుని కార్యాచరణ విధానం కన్నులకు కట్టినట్లుగా నిరూపితమైంది ‘స్వభావోక్తి’ అలంకారానికి యిలాంటి పద్యాలు చక్కని ఉదాహరణలు-

‘భూమిభాగము జలపుత్ర మయ్యె నభ మెల్ల
గాడాంధకారము క్రమ్ముకొనియె
అంతరిక్షము, భూమిసంతరించెడుమాడ్కి
సంతతధారగా సాగ వృష్టి’

మొదలైన చరణాలు నాటి తుపాను
భీభత్సాన్ని ఎరుకపరుస్తాయి.

ఇది వరకే మనవిచేసినట్లుగా కపోత
రాజుభాగ్యకై విలపించే ఘట్టంలో మానవ
హృదయంలోనుండే భావాన్ని యికవి
గారు అపట్టగొండెల్లాకి జొప్పించేరు.
‘అదరుచుండె గుండె నిదురయురాదయ్యె
నింపుమాలెనాదు కొంపగూలె’

వంటి చరణాలు కరుణరస స్థావితా
లుగా వున్నాయి

‘ బోయడా! నా యొడలో

గైకొమ్మకలి మంటలారుటవ్వునై
నీచమా

నీకాయమృతిధిక్షుధా ప్రియదుపన్ వేల్తున్
జ్వూద్వహ్నిలో

నీకిద్దాన నొకింత తృప్తియగు నేన్, నే
ధన్యతన్ గాంచెదన్’

అనే చరణాలు కపోతరాజుయొక్క
భోగీదాత్త లక్షణాన్ని తెలియజేస్తాయి.

చవిగల పలుకుబడిని చదువరులకు రుచి
చూపించడానికా అన్నట్లు శ్రీ కాశ్మీ
గారు కొన్నితమాష అయిన పదప్రయో
గప్రయోగాలు చేసేరు

నీతు ను పల్కువారిల, న

నేకులు, కొతురు, వారి చేతలా

రీతుల జక్కగా ననుగు

రించుట తోపదు, మేలు గల్గదా

కొతలమార్లచే నొరుల

కున్, వగదాము వచించు ధర్మమూల
చేతల నిల్వరింతురు వి

శిష్టులు, వారుగదా జగద్గురుల్’

అనేపద్యం తీసుకుందాం. కొందరు
గ్రాంథిక భాషాభిమానులు ‘కొతురు’ అనే
పదంయొక్క సాధుత్వాన్ని ఒప్పుకోక
పోయినా, చేతుగు ‘కొతురు’ మొదలై
నవి బహుళ కవిప్రయోగాలలో వున్నా

కవికర్ణరసాయనం - కవిజనరంజనం

(తులనాత్మక పరిశీలనము)

- శ్రీ కాలూరి వెంకటేశ్వరరావు, ఎం ఏ

సంకసాల వరసింహకవి రచించిన
విలక్షణ నామ విలసిత మృదు మధుర
కావ్యము కవికర్ణ రసాయనము తన
కావ్యము నందలి శృంగార వర్ణనలు వినిన
యతి విటుడు కాకపోవడనియు వైరాగ్య
వర్ణనలు వినిన విటుడు యతి కాక
పోవడనియు, ఆకృత ప్రత్యయ
మతో వరసింహకవి ఈ రకవత్కావ్య
మును రచించెను సత్కవుల కర్ణములకు
రసాయనము కావలె నను ఆశయముతో
దీనికి కవికర్ణరసాయన మని పేరిడిన
ఆకాలమున కిది విలక్షణము, నవీనము
పెద్దన మనుచరిత్రకంటెను ఈ కావ్యము
ఉత్తమమైన దని కొందరి పొగడ్తలకు
నోచుకొనినది.

కవికర్ణరసాయన ప్రభావముతో నెలు
వడిన కావ్యములలో కనుపర్తి అబ్బయ
మాత్యుని కవిరాజ మనో రంజనము, అడి
దము నూరకవి రచించిన కవిజన రంజ

యని గిడుగ వారు ఏనాడో ధంకామీద
దబ్బివేసి చాటేరు. ఇది యిలావుండగా
‘కొత’ అనేశబ్దం దాంబిః ప్రవచనంఅనే
అర్థంలో నేటి వ్యవహారంలో చలామణీ
అవుతున్నది ఆ అర్థంలోనే కవిగారు
‘కొతలమార్లు’ అంటే కొతలరాయస్థు
అనే అర్థంస్ఫూరించే విధంగా ప్రయో
గించి నేటిపాటబడితీరును ప్రదర్శిం
చేరు.

ఇదికేవలం నీతిబోధకమైన ఉపా
భాగమే అయినా, శ్రీకాశ్మీగారి
చేతిలో యిలాఘ్నకృతి ఒకరసమధుర
మైన రమణీయకావ్యంగా రూపొందింది.
ఈకపోతకథ మద్రాసు ఆంధ్రపత్రికా
ప్రెస్సులో ఆరోజుల్లో అచ్చు అయింది

నము, కూచిమంచి తిమ్మకవి కృత రసిక
జనమనోభిరామము ప్రమాఖములుగా కన్న
ట్టుచున్నవి ఈ కావ్యములందు కవిజన
రంజనము మేల్తర మనుట నిశ్చయము.
‘శృంగారనైషధ వసుచరిత్రాది మహా
కావ్యములతర్వాత ఆధునికాంధ్ర వాఙ్మ
యములో నంతటి యున్నతస్థాన మలంక
రింపదగిన దీ కవిజనరంజనమే’ యని నుతి
కెక్కినది

మాంధాత్య చరిత్రము కవికర్ణ రసా
యనముగా రూపు దిద్దుకొనగా, వారి
శృంధ్ర వివాహవృత్తాంతము కవిజనరంజ
నముగా అవతరించినది ఒక కావ్యము
కవికర్ణములకు రసాయనముకాగా వేరొ
కటి కవిజనలను రంజింపజేయునది, తన
ప్రతిజ్ఞ మేరకు వరసింహకవి విస్తృతముగ
శృంగార వర్ణన చేయగా, తత్ప్రభావమున
రచించుటచే నూరికవియు శృంగార
వర్ణన విస్తారముగ నే చేసెను

కవికర్ణరసాయనము ఆరాక్వాసముల
కావ్యము కావ్యములోని చివరి రెండా
క్వాసములు వైరాగ్యవర్ణనలకు సంబంధిం
చినవి ద్వితీయాక్వాసము రాజనీతి వివ
రణ, మాంధాత్య విజయములకు సంబం
ధించినది మిగిలినవానిలో ప్రథమాక్వా
సము మాంధాత జన్మాదికమునకు తృతీయ
చతుర్థాక్వాసములు శృంగార జీవితము
నకు పరిమితములు. ఈ మూడాక్వాసము
లను మాత్రము ప్రధానముగ గ్రహించి
నూరకవి తన కవిజనరంజనమును మూడా
క్వాసములలో తీర్చిదిద్దెను కవికర్ణరసా
యనము నందలి భావశబలత, వర్ణనా
వైకారద్యము కవిజనరంజనమున కాన
రావు ప్రాథతయందును కవికర్ణరసాయ
నమి అగ్రాసనాధిపత్యము వహించును
అయినను కవికర్ణరసాయన కావ్యకన్య

మనోగతం డెరింగి వర్తిండు ప్రియసఖి
యంబోలే కవిజనరంజన మలరారు
చున్నది

యమనాశ్వ పుత్రుడగు మాంధాత
అయోధ్యా పుమునకు రాజయ్యెను.
ఇద్దరు చిత్రకారులు వచ్చి కుంతలాధీశ్వ
రుని కూతురగు విమలాంగి చిత్రమును
మాంధాతకు చూపుదురు. మాంధాత
విమలాంగియు దత్త్యంతాసత్త్వ డయ్యెను.
మాంధాత చిత్రము నాచిత్రకారులు కుం
తలాధీశున కిచ్చి మాంధాత గుణములను
ప్రస్తుతింతురు చిత్రపటమున మాంధా
తను చూచిన విమలాంగి అతనిని మోహిం
చును ఇరువురును విరహబాధలకు లోన
గుదురు కుంతలాధీశ్వరుడు దూతను పం
పగా మాంధాత్య నృపోత్తముడు తరలి
వచ్చి విమలాంగిని వివాహమాడును.
వివాహానంతరము అయోధ్యకు తిరిగివచ్చి
శృంగారముఖము లనుభవించుట కవికర్ణ
రసాయన కథాకథము

ఎలిమెంటరీ తరగతులనుండి
డిగ్రీ తరగతులవఱకు అన్ని
తరగతుల టెక్సు బుక్సు,
గైడులు, జనరలు బుక్సు
సరసమైన ధరలకు హోల్
సేల్ గాను, రీటైలు గాను
సజ్జయి చేయు ప్రసిద్ధ మైన
బుక్స్ ట్రాల్ -

ఎ. ఆర్. విజన్స్
విజయవాడ-1.

అయోధ్యా పురమును హరిశ్చంద్రుడు
పాలించుచుండెను విజయాస్పదపురము
సేలు ఉశినరపతివయ్యై చంద్రమతి.
హరిశ్చంద్రుని రూపమును, చిత్రకారుల
వలన చూచియు, తచ్చరితంబును వినియు,
అతడే తనకు తగిన విభుడని చంద్రమతి
వలచెను చిత్రకారులవలన చూచియు,
అమె సౌశీల్యమును వినియు చంద్రమతియే
తనకు తగినవెలది యని హరిశ్చంద్రుడు
తలచెను ఇరువురును విరహవ్యథ అనుభ
వించుచు, ఉశిషిరుడు దూతను పంపగా
హరిశ్చంద్ర చక్రార్థి తరలివచ్చి చంద్ర
మతిని వివాహమాడును వివాహానంత
రము అయోధ్యకు తిరిగివచ్చి మన్యుభ
సామ్రాజ్యమున తేలియుంట కవిజన
రంజన కథాప్రకారము

కవి కర్ణ రసాయనము అయో ధ్యా
(సాకేత) పురవర్ణనతో ప్రారంభమగును.
కోట, పరిఖ, కనకచార్యములు, గజా
శ్వములు, బ్రాహ్మణ శ్రీత్రియారులు,
క్రీడాగృహములు, కర్పూరాగరు ధూప
ధూమ పటాలములు, వారసతులు, వూదో
టలు, సరసులు, కోడెగాడ్పులతో ఇరు
వది నాజగు పడవలలో పురవర్ణనసాగి
నిది అందలి ఆరామవర్ణనము —

అజహచ్చంద్ర విజృంభముల్, కుకపికా
ద్యారూఢ నానావిధ
ద్విజమృష్టాన్న యధేష్ట సుత్ర గృహముల్
దీప్యమాన్ శ్రేణి క భా
వజ సర్వస్వము, నంచితానిల నిజ
స్వారాజ్యముల్, దంపతి
వ్రజతారణ్య సమృద్ధి సాక్షులు పురో
పాతతిథి తారామముల్ (1.23)

కవిజనరంజనము కూడ అయోధ్యాపుర
వర్ణముతోనే ప్రారంభమగు చున్నది.
బహుళః షియాను అయోధ్యాపురమే
యగుటచేత నేమో కవికర్ణరసాయన పుర
వర్ణనములోని అంశములన్నియు నిందు
చోటుచేసుకొనినవి ఇందలి వూదోట
వర్ణనము —

వలపుల పాణింధములు
మలయానిలమాల వివరమందిరములు పూ
విలుతుని యాయుధకాలలు
చలువల జన్మస్థలము లచటి వూదోటల్
(1-14)

నవయావనవతియైన విమలాంగి సౌంద
ర్యమును నరసింహాకవి నఖ కిఖ పర్యంత
ముగ వర్ణించెను సకలావయ సౌందర్య
మును విడివిడిగా వర్ణించియు తనివితీర
కయో శేక ఆమె సౌందర్యాతిశయమును
పరిశృచ్చృదయములతో మరింత ప్రశుం
టముగ ముద్రించుటతో సకలావయ సౌం
దర్యమును సమష్టిగా మరికొన్ని పద్యము
లందు వర్ణించెను విమలాంగి సౌంద
ర్యము -

కన్నులఁ జంచలత్వమును
క్రూర్యమపాంగ విలోకనంబునన్
జన్నులఁ గర్కశత్వము, గృ
శత్వముఁగొనున, మందభావమున్
నెన్నడ, వక్రతం గురుల
నెక్కిన జేసియు నెట్టిచిత్రమో
కన్నియ జవ్వనంబుత్రిజ
గజన సన్నతమయ్యె నయ్యెడన్
(3-20)

దూష్ణములైన చంచలత్వము, క్రూర్యము,
కర్కశత్వము, మందభావము, కృశ
త్వము, వక్రత ఆమె కన్నులను, చూపు
తను, చన్నులను, నడుమును, నడకలను,
కురులను చేరియున్న విమలాంగి సౌంద
ర్యము మల్లోకములందును సన్నుతికెక్కి
నది

కవిరంజనము గావించు చంద్రమతి
సౌందర్యము కూడ విమలాంగి సౌందర్యము
వలెనే సన్నుతికెక్కినది
‘కన్నుల చంచలత్వమును,
గల్పిచనుంగన కర్కశత్వమున్
నెన్నడ మౌంద్యముం, గురుల
నెక్కిన వక్రత, కాను కార్యము
సన్నుతికెక్కి నా నచల
సంపద బోటి కటిం ధరించుటన్

స్వప్నియ కెక్కవే యవని

న బులు మిక్కిలి కల్మయున్నెడన్
(1-62)

అవగుణంబుతోగూడిన విమలాంగి సౌందర్యము త్రిజగజ్జర సన్నతపగట ఎట్టి చిత్రమో యని నరసింహకవి అబ్బుర పడగా కలిమి సరసనే అవగుణంబులుండటవలన చంద్రమతి సౌందర్యము గన్నుతి కెక్కిన దని నూరకవి సమర్థించెను.

విరహవృథ ననుభవించు విమలాంగి మదన చంద్రానిలా ద్యపాలంభనము గావించినది మన్మథు నిట్లు దూషించినది —

తలప దోష కరుండలే తగిన ప్రాపు
సహచరుడు జాతిమాలిన వైక్రుడట్టె
యెప్పుడును నీవు నీయొడ లెఱుగ, వింక
మదన, మతియేమి చెప్ప నీమధుపగణము'
(8-127)

దోషమాలకు నిలయమైనవాడు ఆశ్రయ దాత, సహచరుడు జాతిలేనివాడు, నీవు ఒడలెఱుగని వాడవు నీత్రాగుబోతు గణమునేమి చెప్పనలెనని యొక అర్థము. చంద్రుడు దోషాకరుడగుట, వైక్రుడైన జాతిమాలినవాడగుట, శరీరము భస్మమగుట చే ఒడలెఱుగలేవావుట ఈ మృగవంటి నారయగుటచేత మన్మథుని మధుపగణము విడితమే ఇక తన్నల్లరిపెట్టు శుకపికమాల నిట్లు నిందించినది —

'కర మర్థి నేను పెనుపం
తెగిన శుక మోటలేక ప్రేమచచ్చదయం
తెలియింపదొడగె నింకం
బరభృతములు చెప్పనేల పంకజపదచా'
(8-108)

నాచేత తెగిన చింతయే నన్నారడిపెట్టుచుండ ఇతరులచేత (కావలచే) తెగిన కోయిలల సంగతి చెప్పి దేమున్నదనుచున్నది

విరహవేదన ననుభవించు చంద్రమతియు మన్మథాద్యుపాలంభము గావించిన

పట్టుల నూరకవి వైపద్యములకు ప్రతి బింబము లనదగిన పద్యములను రచించెను అని—

కొమ్మలనదల్చు నెప్పుడొగమ్మగారి,
విధులనయ్యడు మనోజడు, వధుడు జాతి
వైరి, దోషాకరుండుడు వల్లభుండు,
గలికి పిరికి సుగుణంబు గలుగుటెట్లు?
(2-28)

'పరభృతంబుగానఁ బరికించి యొక వేళ,
గోకిలంబు నేయఁగూడఁగాక,
కాంత నామధేయ మెంతయుఁ గైకొని
చిలుక, నీకు వెట్ల నేయఁదగునె?' (2-49)
ఉపాలంభనము లీవిధముగ పూర్తియైనవి
విమలాంగీ మాంధాతల వివాహము జరిగినది గఖులు విమలాంగి నలంకరించి క్రీడాను దిరమునకు తెచ్చి పతిసెజ్జచేర్చి పెడలిరి మందిర వద్యములందు ప్రతిఫలించిన తన రూపమును చూచి అన్యకాత్ర యని భ్రమించి తల్పము దిగిపోవు విమలాంగిని మాంధాత పట్టినిలిపెను తల్పము పైకిలాగబోవ కాలూని నిలచినది. మాంధాత రసాతిరేకమున నామె పయ్యెడ తొలగింపగా కరకమలములచే క్షచములను కప్పకొనినది కలహము తనకేల యని కాబోలు నీవి తనంత తానే జారగా క్షచముల కప్పకొనిన చేతులనుతీసి నాభి క్రిందిభాగమును కప్పకొనిన మాంధాత ఆమె క్షచమండలము నాక్రమించగా చీర జారిన సిగ్గు భరించలేక విమలాంగి పతిని బిగువుగా కాగిలించుకొనెను.

ఒడిసి జఘనాంశుకం బపు
డెడలించిన విభునిదప్పి కడ యిని
బడకుక లజ్జాతకమున [మరిన్
గడువడితో బాదివి బిగ్గఁగొగిటఁ

జేర్చన్ (8-218)

ఇట్ల చంద్రమతీవారికృంద్రుల వివాహమైనది. సఖులచే అలంకృతయై పతిసన్నిధికి కొనిరాబడిన చంద్రమతి అవస్థయు విమలాంగివలెనే అయినది పయ్యెడఁ బావుడు న్నుదతి పాణి గోరజములం గుచవ్యయం

బొయ్యన మాటఁ బోకముడి
యూడిచి చక్కిలిగింత గొల్పిరా
జయ్యెడఁ జన్నదోయి తన
కగ్గము చేసెను గ్రమ్మఱన్ భభా
ఎయ్యదిగాడు లోటవ మ
హీస్థలి సమ్యగుపాయకాలికిన్
(8-84)

తమిఁజన్దళ్ళు దొలంగ జేసినఁ గుచ
ద్వంద్వంబు మాస్తారవిం
దముల న్నాటుడు నీవిఁబాపమఱియ
త్తుం చేమియుం దోచకా
ప్రమదారత్నము నాథుకాగిట ఘటిం
ప న్మేల్పయం గ్రాహ సౌ
ఖ్యము గల్పించె నవోధలజ్జ యనుచుం
గాంతుండు పొంగెన్మదిన్. (8-80)
తరుఁరిశృంగారకలి విస్తృతముగ వర్ణితమైనది నాయికానామకల కామకేళి కలాపములు నిరూపితములైనవి విమలాంగి నేర్పరితనమును కవి ఇట్లు విరూపించుచున్నాడు —

నెమ్మొవి దాచెడి నెపమునఁ జెక్కులు
చుంబింప నెడమిచ్చు సుదతి నేర్పు,
గినిసి చెక్కులు దాచికొనియెడి నెపమున
మోము మోమునగూర్చు ముదిత వెరవు,
నడలెడి తనసేవి సవరించు నెపమునఁ
గొగిటి కొదవించు కాంతలత్రుఱ,
గరములఁ జనుదోయి గప్ప నెంబున
నీవిక నుదిచ్చు నెలత మకము
తోడిఁబడక, గానబడనీక, యొడలు
సులియు

నెపముమైఁ గొగిటి కెదుర్చు నీరజాక్షి
యొకమయము భూమివల్లభ నుల్లమునకుఁ
గ్రోత్రచవిగొల్పె మఱితెల్ల కొన్ని నాళ్ళు
(8-228)

విమలాంగి నేర్పరితన మిట్లుండ చంద్రమతి నెరజాణతన మెట్లున్నదో గమనించవలయునుగదా

జాతిన నెఱిగొప్ప సవరించు నెపమున
బాహుమాలద్యుతుల్పయలు పతిచి
ప్రదిలిన నీవిక బిగియించు మిచమున
గబ్బిగుబ్బ లురమ్ముగదియఁ గ్రమ్మి

చెదద పయ్యదఁ జక్కఁజేర్చు
దంధంబున
నూరులపై నూరు యుగళిఁ లెనచి
డిగజాణు మంగురు లెగదువ్వుకైతవం
బున నెమ్మొగంబుపై మోము జేర్చి
యంతకంతకు వెగ్గంతంబగుదుఁ దనదు
భావమునఁ దోచుతమి బయల్పడకయుండ
విభుని దెందంబునకుఁ గొల్పెవంత చవులు
కువలయదళాక్షి మణియొక కొన్ని నాళ్ళు
(3-106)

నాయికా నాయకుల ప్రథమ సంగమ
వర్ణనముతోడనే ఈ కవులకు తృప్తికలుగ
లేదు నాయికానాయికుల లటులు కొన్ని
నాళ్ళు రతిసుఖంబుల తేలియాడిరి పతి
చేరి రతికళాశిక్షణమున విమలాంగి —

నెచ్చెలి పిలువ రానేర దింతకుమున్ను
తానయై రతులకుఁ దలుముఁజెట్టు ?
చేపట్టి తినియక చేర దింతకు మున్ను
పారుపంబున నెట్లు వైనటించె ?
బయ్యెద దివనీక పట్టునింతకు మున్ను
సిగ్గునే సంగతి దిగ్గనాడె ?
నడిగిన మాటు మాటాడ దింతకుమున్ను
రతికూజితంబు లేగతి రచించె ?

అబలయటె పేరు, సుకుమార ముట్టెతనువు
తరుణిరతినిర్దయత్వంబు దలచునపుడు
కొసరదట యంతయైనఁ బైకొనగ నింక
నాతిదీనోత్త లెట్లుగా నమృతవచ్చు?
(4-177)

చంద్రమతియును తక్కువ శీర్షిఁది
కాదు, రతికేళిలో నంతకంతకు గడితేరిన
చంద్రమతి —

పదిపిల్లలకును దాఁ బలుకఁ గొంకెడు
కాంత
పలుమాటు వింతగాఁ బలుకనేర్చెఁ
జేయిసాదిన నోరనిలు పయోజానన
కుంజగుబ్బల టొమ్ము గ్రమ్ము నేర్చెఁ
బ్రార్థింప మొగ మెత్తి పాఠజూడనిచాన
చులుకు బాల్చుపులఁ జాడ నేర్చె

మోవిపంటను నొక్క మోము
డిప్పెడు లేమ
లియ్యనిమోవి యందివ్వ నేర్చె
రతికిఁ బాటుకగ మెకొనిరాజవదన
ప్రబల శృంభావ సంభోగ పటిమఁ దేర్చె
నసమ సాయక శీలిలో ననుదినంబు
నంతకంతకు గడితేరి యా మిటారి
(3-107)

ఈ విధముగ రెండు కావ్యములందును
శృంగారవర్ణనలు కవికర్తర సాక్షునముగ,
నాయికానాయకుల శృంగారజీవితమును
కవిరంజనములుగ కొనసాగినవి
నామకరణమునుండి, కథా కథనము
ద్వారమున, వర్ణనల పర్యంతము కవికర్త
రసాయన ప్రభావము కవిజనరంజనముపై
ఎంతగానున్నదో ఈపరిశీలనమువలన తేట
పడుచున్నది వివరించవలసిన అంశములు
విస్తారముగనున్నను స్థలాభావ మేర్పడు
నను కంకలో నింతలో వివరింపవలసి
వచ్చినది

ర చ యి త ల కు

అతి దీర్ఘములైన రచనలు
బాగా ఉన్నను ప్రచురణకు ఆల
స్యము కాగలదు తమ రచనలకు
సంబంధించిన కవరుపై లేదా కవ
రింగు పేపరుమీదనేకాక లోతట్టు
పేజీలలో రచనకు మొదటకాని,
చివరగాని రచయిత పూర్తి
అడ్రసు తప్పక ఈయవలయును.
రచయితలు మాకు సంపూర్ణసమా
కార మియగలరని ఆశించు
చున్నాము.

- సంపాదకుడు.

అంద్రప్రదేశ్ మంత్రివర్గ
విస్తరణ

ఇటీవల విస్తరింపబడిన ఆంధ్రప్రదేశ్
మంత్రివర్గ సభ్యులసంఖ్య కేంద్ర మంత్రి
వర్గ సంఖ్యకన్న అధికము ప్రభువాది
సంవత్సర సంఖ్యకన్న అధికము మన
రాష్ట్రముందలి జిల్లాకలెక్టర్ల సంఖ్యకు
సమూహ రెండున్నర రెట్లు

ఎలిమెంటరీ తరగతులలో ప్రభువాది
సంవత్సరములు అరుదది వరుసతిప్పవంద
ఒప్పగింపగల మన విద్యార్థులు కొందఱు
కామవ్రతులేర్లు - బొద్దుభోలియోలతో
కాకపోయినా - జ్ఞాపక మండకపోవు ఏ
కొలది సంఖ్యతోఅయినా మరియొక సస్తి
మెంటరీ లిప్టు ఉండకపో దని భావించే
ఆకావాదులూ లేకపోలేదు 'కాదేదీ కవిత
కన్నర్సం' అన్నట్లు, మంత్రివదవి కన్నర్స
డీమహిని గలదె, సాక్షు లేతర కాసన
సభ్యులందు అని కూడా నేడు భావించ
బడుతోంది

జీతభక్త్యాలోకం ఇతర వసతి సౌక
ర్యాలకోసం విపరీతంగా ధన వ్యయం
తోకూడిన విస్తరణ అని అక్షేపించే
పాదువువాదులు కొందఱు అనేక
రంగాల్లో ఖర్చుగాక మురిగి పోయే
ధనాన్ని గురించి, మంచినీటిప్రవాహంలా
వృథావ్యయం అయ్యే ధనాన్ని గురించి
అలోచిస్తే ఇదో లెక్కా అనే సంతృప్తి
వాదులు కొందఱు మంత్రివర్గ సంఖ్యాధి
క్యాన్ని బట్టి పనులు అవిలంబంగా సుమ
ర్థంగా జరుగ తామునే కమర్చింపువాదులు
కొందఱు స్వాతంత్ర్యం వచ్చినప్పటి
నుంచీ తక్కువ సంఖ్య మంత్రివర్గాలేదీ
సుమర్థంగా జరగలేదా అనే విమర్శనా
దులు కొందఱు ఈలా ఈ సూతనరీతి
విస్తరణపై అనేకులనేక విధాలుగా
అలోచించడం అసహజం కాదు

సంఖ్య పెద్దదైనా చిన్నదైనా వ్యక్తుల
చిత్తశుద్ధిని లక్ష్యకుద్ధిని బట్టి ఫలితం ఉం
టుండనేది ఎవరూ త్రోసిపుచ్చరాని

సత్యం ఆ రెండూ ఏలా ఉంటాయో ఇప్పుడు ప్రమాణస్వీకారం చేసినవారిలో ఎందరెటువంటి రన్న దానినిబట్టి భవిష్యత్తు ఉహించుకోవలసి ఉంటుంది

శ్రీ చెన్నై రెడ్డి మంత్రివర్గ సభ్యులలో చాలమంది అవినీతిపరులని ఆరోపించిన ఆసమ్మతివర్గ ప్రముఖులందరూ ఆ అవినీతిపరులలో సహపంక్తి సహసూదరులతో పాలనాసంపారము ఎలా సాగించదలిచారో అన్నది ఆక్రమ్యవహం కాక తప్పదు వీరు వారిని తమసాంగత్యముతో పరిమర్చుకొని చేస్తానో లేక వారిలో లీనమైపోతానో వేచి చూడవలసి యున్నది తమ్యు అవినీతిపరులని ఆరోపించినవారితో సహజీవనయాత్రకు తోరిసిద్ధపడిన - దూషణ భూషణములను లెక్కనేయని - ఆ రెండవవర్గము వారి నిర్దిష్ట సిలియం మెచ్చదగినది

క్షణంలో ఆవలీతంగా పార్టీపరివర్తనం పొందగలిగినట్టివారిలో ఒకడాయ పరివర్తనం కలగడం కూడా ఆసంభవం ఏమీ కాదు అద్భుతం మాత్రం కావచ్చు

నిత్యావర పుష్పపు లేవీయు ఎంతటి వ్యక్తులప్రయాసలతోనో కాని లభ్యము కాక ఏ ప్రభుత్వ కార్యాలయంలోనూ ఏ చిన్న పెద్ద పనులూ అత్యధిక వ్యయ ప్రయాసలతోనే కాని జరగక నానాయాతనలు పడుచున్న ప్రజాసేకానికి ఏమాత్రం మేలుజరిగినా మంత్రివర్గ బాహుళ్యంవల్ల కలిగే ధనవ్యయం దుర్వ్యయం కాజాలదు గా.శ్రీ అంజయ్య గారి కార్మికులలో ఆకాశవానీచనాం భరములు కొన్ని కానవచ్చుచున్నవి అవి పుష్పిలోపుట్టి ముఖులొమాడేవిగానూ ప్రవర్తింపగాని ఆపించడం దురాచారము

గా.శ్రీ అంజయ్య పద్మవ్య గృహారములు కారదాభ్రగర్వాడంబరములు కాక వార్షిక మేఘుని నినాదములు కావలెనని ఆకాంక్షిస్తూ నిరీక్షించడమే వీడి తసామాన్య జన చాతక సహృదయులకర్తవ్యము - సంపా.

రాజమహేంద్రవరములో జరిగిన జ్యోతిశ్శాస్త్ర సభావ్యాసముల సమీక్ష

రాజమండ్రి వేదశాస్త్ర పరిషత్ వారిచే 1980 సం॥ జనవరి 20, 21, 22 తేదీల యందు సభలు జరిగిన తర్వాత వెలువడిన ఆంధ్రప్రభ, నమోచార పత్రికలను చూచిన తరువాత 12.8.1980 సమాలోచన పత్రికలో సంపాదకులు వాస్తవ కథనముక్రింద వారు వ్రాసిన ప్రకారం చూచినమీదట ఈ సమీక్షను వ్రాయుచున్నాను

1 30.1.80 వ తేదీని పంచాంగాలలో వైరుధ్యాలపరిష్కారము (ఆంధ్రప్రభ)

2 16.2.80 తీర్మానముల సరియైన పాఠము (సమాలోచన పత్రిక)

3 7.3.80 శుక్రవారం పంచాంగరచనలో వైరుధ్యాలు (ఆంధ్రప్రభ)

4 16.6.80 రాజమండ్రి జ్యోతిష శాస్త్ర గ్రంథాలు - పిడపర్తి సోదర సిద్ధాంతుల ఆక్షేపము

5 1.8.80 పంచాంగరచనలో వైరుధ్యాలు (సమాలోచన పత్రిక)

6 16.8.80 వాస్తవకథనము - రాజమండ్రి వేదశాస్త్ర పరిషత్ వారికి నమోధానము (సమాలోచన)

7 16.11.80 వాస్తవ కథనములో ఆవాస్తవములు (సమాలోచన పత్రిక)

8 1.12.80 జ్యోతిశ్శాస్త్ర గ్రంథాలు పిడపర్తి సోదర సిద్ధాంతుల ఆక్షేపము, (సమాలోచన పత్రిక)

9 1.12.80 వేదశాస్త్ర పరిషత్ వారిచే ప్రచురించబడిన సావనీరు.

వీట్లను సమగ్రముగా చూచి సంగ్రహముగా నాఅభిప్రాయమును పొందుపరుచుచున్నాను

జ్యోతిశ్శాస్త్ర సభలు జరిపేతీరున ఈ రాజమండ్రిలో నిర్వహించిన సభలుజరుపబడలేదు కారణమేమన, అందరకు సమ్మతమైన అభ్యుత్పాని ఎన్నిక జరుగలేదు. ఎజండాను ముందుగా పాపి వారివారి అభిప్రాయములను సేకరించి ఆ వ్రాసిన సమాధానములమీద విమర్శ జరుగలేదు ఆ వ్యాసములలో పిడపర్తి ముద్రాశాస్త్రీగారికి ఆవ్యసము పంప లేదను విమర్శ పిడపర్తివారు చేసేట్లు కనడలేదు పిడపర్తివారు, శ్రీపాదవారు, అనేక రోజులనుండి జరుపుచున్న వాదప్రతివాదములేకాని యీ వ్యాసములలో నవ్యతలేదు

రాజమండ్రి సభవారు ఇదమితమని తేల్చిన విషయమేమిలేదు వాస్తవములో కేతకరుడు జ్యోతిర్గణిత గ్రంథము తరువాత మరాఠీగ్రహ గణితము, కేతకీగ్రహ గణితము, మొదలగు అనేక గ్రంథములు రచించిరి, చైత్రవక్షమనండి, మరియొక పద్ధతి యనండి, ప్రస్తుతము 28 కైగల ఆయనాంశలు వచ్చుట్లు గ్రంథముల రచించినారు. మరియొక పద్ధతి చూపలేదు మతీయు ఆ మార్గమే మంచిదని అనేకమంది సుప్రసిద్ధ గణకులు గ్రహించి యున్నారు

రాజమండ్రి వేదశాస్త్ర పరిషత్తు వారిచే ప్రచురించబడిన జ్యోతిశాస్త్ర సభలు అను పుస్తకములో 19వ పేజీలో శ్రీ దాక్షుడు మురారీలాల్ శర్మగారి 'సిర్గయి' అనువాదములో ఇట్లుగలదు.

'తత్ర శ్రీమద్భిః పండిత మధురకృష్ణ శాస్త్రి వర్యః స్వనిబంధే అయినాంకా నాం సాధనాయకత్వే పాండిత్యపూర్ణః విధిః వర్ణితః' తథాపి తత్ర వివాహానుషంఠ నిరయణ వర్ణనీయకారాత్ తత్ర నూర్య సిద్ధాంత ప్రతిపాదిత సిద్ధాంతాత్ కల్పిత నిరయణ వర్ణాచ్చాలనదానాత్ తస్య ప్రక్రియా న శుద్ధహాపేణ శాస్త్ర సభ్యతా' అతః అగ్రాహ్య తత్ర చ కరణాగతో రవి రసి న్ముట ఏవ గ్రాహ్యః' అని కలదు.

ఇది రామచంద్రపురమ్ సభా తీర్మాన ములో ఏకీభవించు చున్నట్లు స్పష్టము. ఇక పిదపర్తి సోదరులు 'మృగస్థాంభసి స్సూతః' అని చూపిన శ్లోకమును ఆనాచి త్యయగా పరిగణింపవలసిన ఆకర్మకత లేదు

'మేచకమాసే చణకం మిథ్యాబృష్టం తమధ్య భాగంఠే! మాత సైర స్వరూపం మంగల సంగీత సౌరభం వందే' అని పూర్వ కవులు ఉదాహరించిన క్రమమున నే వీరి దియు ఉన్నట్లు స్పష్టము

కావున పరిపత్తువారు నూచించినట్లు ఢిల్లీలో జరుగబోవు సభయందు నిర్ణయ మేమి జరుగనో ఆకాంక్షించెదముగాక.

ఇట్లు విధేయుడు,
ధూళిపాళ వెంకట సుబ్రహ్మణ్య
సోమయాజులు,
దవ్య, తణుకు తాలూకా,
పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా

గౌడియ వైష్ణవ మతం - దర్శనం

- శ్రీ శివకమార్.

పూర్వ చ రి త్ర

భారతదేశంలో ఆనేకమతాలు పుట్టి, పెరిగి, నశించాయి కర్మకాండ ఆధార భూతమైన వేదమతం ప్రాచీనకాలంలో నిరాడంబరంగా వుండేది గార్హపత్యం గాయత్రీ మంత్రం వివాహితుడే గార్హ పత్యార్చుడు ఈనిరాడంబరత అసతికా లంలోనే తొలగిపోయింది యజ్ఞయాగాలు ప్రవేశించాయి వీటిఫలం ఉన్నత లోకప్రాప్తి వేదమతం అంటే వేదమం త్రాలను ఉచ్చరించడమే నని నేటి వారి నమ్మకం కాని పూర్వ మిమాంసకుల ప్రకారం వేదాలు యజ్ఞాలకు సంబంధించి నవే వేదాలను మంత్ర బ్రాహ్మణులుగా విభజించారు బ్రాహ్మణులు యజ్ఞవిధు లకు సంబంధించి వి మంత్రాలు సంహితల్లో వున్నాయి ఋగ్వేదశ్లోకాలుకూర్చే నాటికే యజ్ఞాలు నిర్వహిస్తువుండాలి ముండకోపనిషత్తులో బ్రహ్మజ్ఞాని అంటాడు

విద్యలు రెండ పర, అపర ఋగ్వేదం, యజుర్వేదం, సామవేదం, అధర్వేదం, కిక్ష, కల్ప, వ్యాకరణ, జ్యోతిష, చంద్రములు అపరావిద్యలు అక్షరం ఉన్నత మైనది యజ్ఞాలు పథనిమిది మంది నిర్మించిన ఓటిపడవలు వృద్ధాప్యం మరణం కారణంగా బుద్ధిహీనులు వీటినే పరమ సత్యం గా భావిస్తారు. కర బృహ దారణ్యక, ఛాందోగ్యోపనిషత్తులు వేద యజ్ఞాలను నిరసించినట్లు కనిపిస్తున్నా, ఉపనిషత్తులు వేదాలను ప్రామాణికంగా గుర్తించాయి వాటి ప్రకటనలకు ఉత్తరగా వేదమంత్రాలను పేర్కొన్నాయి అంటే కాక బ్రహ్మవిద్యకు శ్రోత్రియుడు

(వేదం పఠించినవాడు) అర్హుడన్నాయి అంటే వేదపఠనం యజ్ఞ నిర్వహణలు బ్రహ్మజ్ఞానానికి సోపానాలుగా భావించి నట్లు గోచరిస్తుంది మొత్తంమీద ఉప నిషత్తులు వేదాలను గాని, యజ్ఞాలను గాని, దూషించలేదు వదలనూచేదు ఉప నిషత్తులు మతగ్రంథాలు కావు ఒకక్రమ బద్ధమైన తత్వం కనిపించదు వైదికకర్మ కాండను ప్రథమంగా గీత నిరసించింది. కృష్ణుడు స్వార్థ ప్రయోజనం కోసం చేసే యజ్ఞాలను నిందించి సామాన్య శ్రేయస్సు కోస మైతే అనుమతించాడు

మహాభారత కాలంలో వేదయజ్ఞాలు వెలి అయ్యాయి పులస్త్యుడు భీష్మునితో అంటాడు ఓరాజా! వేదవాడు యజ్ఞాలు నిర్వహించలేడు బహుజన సేవలు, బహు వస్తు సామగ్రితో కూడు కొన్నట్టిని తీరాలను సేవించమన్నాడు. బ్రాహ్మణులకు దానంచేయడం, ఉపవాసం కూడా భారతంలో పేర్కొన బడాయి వేదాలలోకూడా బ్రాహ్మణులకు దానంచేయడం వుంది కాని ఆదా నాలు యజ్ఞ కాలంలోమాత్రమే ఇతిహాస కాలపుదానాలు వేద మహాభారతంలో చెప్పిన తీర్థాలు ఉపవాసాలు, దానాలు, అవైదికాలు అవి అర్థికపరిమాణామాల సమాజంలోని ధనిక వేదవర్గాలవిభజన వలన వచ్చినవి ఈకాలంలో బ్రాహ్మణుల దురాకాఫలితంగా యజ్ఞాలకు అమిత వ్యయంకావడంచేత వేదవాడికి సాధ్యం

కాకుండా పోయింది ధనికుడుకూడా రాజునూ యాశ్వమేధయాగాలు చేయ లేకపోయాడు

వేదానంతర ములాయి

ఈస్థితిని గీత తెలుపుతుంది గీతమీద శంకరుడు (9 వ శతాబ్దం) భాష్యం రాసే వరకూ దాన్ని గుర్తించడం గాని, సరిగా అర్థంచేసుకొడం గాని, జరగలేదు. ఈ కాలానికిపాదం వచ్చింది పాదంహిందూ మతంలోనే కలిసిపోయింది వని ఫణి క్కర్ రెండూ భిన్నంకా వని అనంద కుమారస్వామి తాత్వికంగా ఒకటే అయినా, మతరీత్యా భేదాలున్నాయి వైదిక కర్మకాండను అంగీకరించ శ్రమ పాదం, మీమాంసకులు వేదయజ్ఞాలను పునరుద్ధరించనాటికి ప్రయత్నించారు. బుద్ధుని తరువాత ఒకశతాబ్దానికి క్షిమిని వర్ధిల్లారు. శబరుడు 3 వ శతాబ్దంలోను ప్రభాకరుడు, కుమారిలు కొన్ని శతాబ్దాలానంతరం వచ్చారు పూర్వమీమాంస వేదయజ్ఞాలను పునరుద్ధరించ లేక పోయింది ప్రభాకర కుమారిలు లిద్దరూ పాదానికి ఎదురునిలిచి, విషయసాధించ లేకపోయారు శంకరాచార్యుడు (783-820) పాదాన్ని దెబ్బతీశాడు శంకరుని నాటికి పాదం క్షీణదశలో వుండటం వలన గులుగుయింది. బుద్ధుని ఉపదేశం ప్రపంచమంతటా వ్యాపించింది పాదాన్ని విశ్వమతంగా రూపొందించే ప్రయత్నం జరిగింది మహాయానపాదం బుద్ధవిగ్రహాన్ని ప్రవేశపెట్టి, జనుల మతంగా రూపొందింది పూజాది కర్మకాండలు ప్రవేశపెట్టడంతో వేదమతంలాగ

పాదమా క్షీణించింది నిగూఢ పూజాది కర్మకాండ, భయంకరమైన, పరమఅసహ్య కరమైన, గ్రంథాలూ మొదలయి అటువంటిగ్రంథాలు మతం పేరిట మున్నెన్నడూ వెలువడివుండలే తంటాడు వివేకానందుడు శంకరుడు పంచాయతన పూజను ప్రవేశపెట్టాడు. విష్ణు, నూర్య, శివ గణేశ, దేవీ (శక్తి) పూజలు, 3 పెద్దైబరు 1714 లో జోన్ ఫూర్ మహారాజు అజికిసిందరు హరి, అంబ, శివ, నూర్య వినాయకుల పంచాయతన పూజను పేర్కొన్నాడు ఇప్పటివాన్ని మధ్యలో పెట్టి నాలుగుదిక్కులా నలుగురిని ఉంచి పూజించడం తరువాత విష్ణు శివ, శక్తుల పదదైవపూజలు బయటదేరాయి విష్ణు పురుగుంచి పరిశీలిద్దాం

పురాణకాలంనుంచి మతపూజల్లో మార్పువచ్చింది ముఖ్యమైన పురాణాలు క్రీ.శ 4వ శతాబ్దం నుంచి 6వ శతాబ్దం వరకు రాణగొడ్డాయి వేదకాలపు ఇంద్రుడు వరుణుడు వేనక్కు వెళ్ళారు. దేవీ గణేశదేవుళ్ళు ముందుకొచ్చారు వేదయజ్ఞాలు ఆగిపోయాయి పౌరాణిక మంత్రాలు ప్రచారంలో కొచ్చాయి పౌరాణిక గాథలు పాదజాతక కథల్లాగే ప్రజలను ప్రబోధించాయి 7వ శతాబ్దంలో బుద్ధుణ్ణి విష్ణువు అవతారంగా చేర్చుకున్నారు

భక్తి

పౌరాణికమతంలో ప్రధాన మయింది భక్తి భక్తి అంటే విశ్వాసం దుశ్శ్రవణం ఇంద్ర వయల దేవులస్తుతి స్తోత్రాల్లో భక్తి కనిపిస్తుంది వేదయజ్ఞుల్లో సఖ్యభక్తి కని

పిస్తుంది భక్తిద్వారా అంతిమసత్యాన్ని పొందడం బీజమాపంలో గోచరిస్తుంది ఉపనిషత్తుల్లో శ్వేతాశ్వర ఉపనిషత్తు లో 'అహం శరణం ప్రపద్యే' అన్న వాక్యమే రామానుజుని ప్రపత్తివాదానికి మూలం. భక్తిని ఒక సిద్ధాంతంగా ప్రబోధించింది ప్రథమంగా గీత తరువాత, విష్ణు భాగవతపురాణాలు విష్ణు పురాణం (800-500) మధ్యకాలంలో రచించబడింది వాచస్పతి (క్రీ.శ 841) తన యోగభాష్యంలో విష్ణు పురాణాన్ని హేగ్గనదాన్ని బట్టి 9వ శతాబ్దంనాటికి విష్ణుపురాణం ప్రామాణికంగా గుర్తించబడింది. రామానుజుడు (1017-1137) విష్ణుపురాణాన్ని ప్రామాణిక గ్రంథంగా గుర్తించాడు భాగవతాన్ని చేర్చలేదు. మధ్వుని (13వ శతాబ్దం) కాలానికి భాగవతం వ్యాప్తిలోకి వచ్చింది భాగవతంలోని రసపంచాధ్యాయాన్ని వదిలే కాదు మధ్వుడు శ్రీచైతన్యనితో భాగవతానికి ఉన్నతస్థానం లభించింది వల్ల భుడు (1479-1531) భాగవతాన్నే ప్రామాణికంగా తీసుకున్నాడు

వైష్ణవ ఆచార్యులు వేదాంతాన్ని వ్యాఖ్యానించే ఉత్సాహం వైష్ణవ పురాణాల్ని ఆధారం చేసుకున్నారగాని శంకరుణ్ణి తీసుకోలేదు శంకరుడు స్త్రీలకు సూద్రులకు బ్రహ్మవిద్య తెలుసుకునే హక్కు లేదన్నాడు. పాంఘిక విషయాల్లో శంకరుడు మనువును అనుసరించాడు పురాణకర్తలెవ్వరో తెలియదు. సూద్రులతోసం స్త్రీలతోసం మత సాహిత్యాన్ని గుర్తించే వుద్దేశంతో పురాణాలు రచించబడి వుండాలి. పాదం

స్త్రీలకు కూడ్రులకు బ్రహ్మవిద్య బోధించుటకు అనుమతించింది కుమారిలుడు, కంకరుడు, వ్యతిరేకించారు సునాతన ధర్మపురసుధర్మకు పురాణాలు చాలా వోహదం కలుగ చేశాయి పురాణమంత్రాలు అందరూ పఠించే అవకాశం కలిగింది బాదం తీసింపాక ఈ అవకాశమూ పోయింది కమలాకరుని 'నిర్ణయసింధు' (1612) గ్రంథంలో బ్రాహ్మణులు చదవగా కూడ్రులు వినవచ్చునని వుంది పఠించటాన్ని ఒప్పుకోలేరు నరసింహ పురాణం డిటో ముక్తి మార్గాన్ని ములభం చేశారు మూలమంత్రమే ముక్తిమార్గం ఓం నమః శారాయణేతి మూలమంత్ర ఉదాహృతః అని మత్స్యపురాణం వేద సారం ప్రణవమే అని చైతన్యపుడు వైష్ణవ భక్తి ఉద్యమం ఫలితంగా సాంఘిక ప్రయోజనం ఏమిటి? సమాజంలోని బల హీనవర్గాలస్థితిని మెరుగుపరచ గలిగిందా? ముఖ్యంగా కూడ్రుల స్త్రీల విషయంలో? మతమూ, సమాజమూ, రెండూ భిన్న సత్తా కలిగినవి సమాజంలో కన్నా మతంలోనే సదలింపు ధోరణి సహనం కనిపిస్తాయి బద్ధుని నుంచి చైతన్యనివరకు అందరూ మతపునర్నిర్మాణంతో సంఘీచితకారు సమాజాన్ని సంస్కరించలేక పోయారు హిందూ సమాజంలో కులవ్యవస్థ బలమైనది వైష్ణవాచార్యులు కుల విషయంలో జోకశ్యం చేసుకోలేదు గొప్ప వైష్ణవాచార్య పంచకం రామానుజ, నింబార్క, మాధ్వ, వల్లభ, చైతన్యలు బ్రాహ్మణులే

చైతన్యపుడు కుల అసమానతలను తొలగించలేదు మత విషయంలో కొంతవరకు గాడితవైష్ణవంలో బ్రాహ్మణేతరగురువులు బ్రాహ్మణులకు దీక్షిచ్చిచ్చారు అట్టి వారిలో నరహరిసర్కార్, వైద్యుడు నరోత్తమదాసు కాయస్థుడు క్యామానందుడు సర్వోపుడు (బ్రాహ్మణేతరుడు)

తయారు చేసినవంటను ఒక్కసారి భుజించాడట చైతన్యపుడు కుల నిబంధనలు చైతన్యని అనుచరులెవ్వరూ ఉల్లంఘించలేదు. వర్ణాంతరవివాహం సహపంక్తి భోజం ఈ రెండూ బద్ధ వ్యతిరేకాలు చైతన్యని సంగీర్తనం ప్రజలను బాగా ఆకర్షించింది కులం లేని వైష్ణవులందరూ ఒక కులంగా ఏర్పడ్డారంటే ఆదిచైతన్యని పిలపులో వున్న ఆకర్షణ శక్తి రామానుజుని గురువు మహాపూర్ణుడు కూడ్రుడు తుకారాం కూడా కూడ్రుడే అస్సాంకు చెందిన శంకర దేవుడు, అతని శిష్యుడు మధవ దేవుడు కాయస్థులు కులసీదాసు తిరుగుబాటు (రియాక్షరీ), దారుగా కనిపించినా కులవిషయంలో బ్రాహ్మణులకే ఆధ్యాత్మికాధికారం యిచ్చాడు కులసీ విచారానికి కారణం బ్రాహ్మణులు కొందరు హుద్రగురువులను నేవించడమే రవిదాస్ చెప్పలు కుటువాడు జాట్ కులస్థుడు ధర్మా మంగలివాడు సేనుడు ఇంకా తక్కువ కులస్థులు గురువులు కావడం 11వ శతాబ్దంలో రామానుజునితో ఆరంభమయిన వైష్ణవ భక్తి పుద్యమాన్ని 500 యేళ్ళ అనంతరం చైతన్యపుడు వ్యాప్తి చేశాడు ఆరోజుల్లో సమాజమూ మతమూ కలిసి వున్నాయి నిత్యానంద అద్వైతాచార్య కుటుంబాలు గొడీతువైష్ణవాన్ని పోషించాయి భాగవతపారాయణం ఒక నిత్య జీవిత భాగమైపోయింది

విష్ణు పూజ

విష్ణుపదం ఋగ్వేదంలోను, వేదసాహిత్యంలో చాలాచోట్లకు కనబడుతుంది ఋగ్వేదంలో విష్ణువు వైష్ణవులదేవుడని జీవగోన్వామి తైత్తిరీయారణ్యకాన్ని బట్టి విష్ణువు శారాయణుడు, వాసుదేవుడూ, ఒకరే జాధానున ధర్మకాస్త్రం (600 నుండి 300 క్రీ.పూ.) ప్రకారం శారాయణుడే విష్ణువు విగ్రహారాధనకు మూలం వేదకదం కష్టం ఋగ్వేదంలో దైవ విగ్రహ రూపాలున్నాయి. యాసాగ చార్యుడు (క్రీ.పూ 800 నుండి 500 వరకు) రాసిన నిరుక్తంలో వైదిక దైవ రూపాలను గూర్చి మూడు అభిప్రాయాలు పొందుపరచబడ్డాయి 1. దేవుళ్ళకు మానవరూపం 2. రూపం లేక పోవడం 3. రెండూ ఉండటం రూపం లే. పోయినా కొన్ని కార్యాలు నెరవేర్చడానికి రూపాలు ధరించవచ్చు ఈ చివరి అభిప్రాయమే ఆవతార సిద్ధాంతానికి మూలం పాణినికాలానికి విగ్రహారాధన వ్యాప్తిలో వుంది యాస్కుని అనంతరం బహుశః క్రీ.పూ 500 నుండి 300 కాలంలో పాణిని వర్ణింపబడిన చెప్పనము పతంజలికాలంలో (క్రీ.పూ 150-100) దైవవిగ్రహాలు పూజకు వినియోగిస్తున్నారు మూడవ శతాబ్దికి వాసుదేవపూజ వ్యాప్తిలో వుంది మనువు విగ్రహాన్ని గాని దైవనామం గాని ప్రస్తావించలేదు ఆలయధ్వజాన్ని గాని, విగ్రహాన్ని గాని ధ్వంసం చేస్తే 500 పజాలు అపరాధం విధించాడు రామాయణంలో గాని భారతంలోని, రాజ ఆలయ ప్రతిష్ఠ గావించినట్లు లేదు గీతలో నాలుగు చేతులు గల విష్ణురూపం కనిపిస్తుంది వరాహమిహిరని బృహత్సంహితలో ఎనిమిది లేక నాలుగు లేక రెండు చేతులు, రొమ్ము మీద శ్రీవత్సముద్ర కాస్తుభం పసుపు రంగు వస్త్రాలు వస్త్రేరా మత్స్య అన్ని విష్ణుధర్మశ్త్ర - ఇంకా యితర పురాణాల్లో విష్ణురూప వర్ణనలు విపులం సాలగ్రామపూజ ప్రాచీనమై శంకరుడు బ్రహ్మసూత్ర భాష్యంలో చేర్చిననాటి నుంచి వుంది

స మా లో చ న సం పు ట ము లు

వివిధ సాహిత్యాది విషయాలకు చెందిన 241 రచనలతో కూడిన సమాలోచన త్మ సంపుటము 24 సంచికలు ఒకే వాల్యూముగా హాఫ్ క్యాలికో బైండు చేయబడి అమ్మకమునకు ముగా నున్నది వెల రు. 20 లు ఎం. ఒ. ద్వారా పంపినవారికి పోస్టుఖర్చులు మేమే భరించి రి: పోస్టులో పంపగలము.

రెండవ సంపుటము వాల్యూములును కొలదిగా ఉన్నవి. వెల రు. 20 లు ఎం ఒ. - వారికి పైవిధముగనే పంపబడును. వి. పి. పద్ధతి లేదు.

మొదటి సంపుటము ప్రతులు పూర్తిగా అయిపోయినవి.

— సంపాద

అడ్డను '—

సంపాదకుడు, 'బులుసు సీతారామశాస్త్రి,

రిటైర్డ్ తెలుగు లెక్చరరు, వి. టి. జి. కాలేజీ,

6-8-7, ఇన్నసుపేట (త్యాగరాజనగర్), రాజమండ్రి-1.